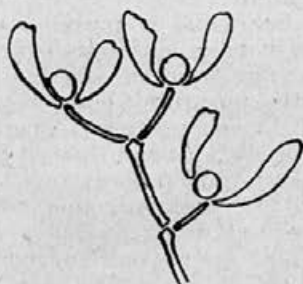


Broj 11. - 12. Ljubljana, novembar - decembar 1931. God. XIII.



Svoj braći i sestrama
saradnicima kao i pret-
platnicima »Sokolića«
želimo vesele božićne
praznike i srećnu Novu
godinu. – Zdravo!

Uredništvo »Sokolića«



Na rad za »Sokolića«!

Savez Sokola kraljevine Jugoslavije razaslao je na sva društva i na sve svoje članstvo poziv za propagandnu nedelju sokolske štampe od 13. do 20. o. m. Postarajmo se svi, da bude uspeh toga poziva čim lepši i snažniji!

Naš jaki naraštaj, u kojeg se upiru oči starije iskušane braće i sestara s ponosom i s uverenjem u jaku sokolsku budućnost Jugoslavije, neka poradi na tom polju rada! Svaki naraštajac i svaka naraštajka neka smatra svojom sokolskom dužnošću da bude pretplatnikom »Sokolića«! Kupujte također i sokolske knjige te ih marljivo čitajte, da time obogatite svoje sokolsko znanje! Osnivajte već sada, u svojoj naraštajskoj dobi, malu sokolsku knjižnicu, koju ćete kasnije kao članovi i članice upotpuniti te biti njome ponosni!

U zdravom telu — zdrav duh!

U zdravom telu — zdrav duh! — to je Sokolstvo. Zdravo, krasno čovečje telo, harmonički razvoj celog čoveka; čovek čvrstog, disciplinovanog, istinoljubivog i pravičnog značaja; ljudi snažni, lepoga tela i duše, dobri ljudi — to je cilj sokolskog vaspitanja.

Sokolstvo je vaspitanje **boljeg čoveka**, boljega telom, dušom i srcem. Pre svega je **telesno vaspitanje**: moraš vežbati! Time, što vežbaju drugi, ti ne postaješ snažan! Za sebe se vežbaš, za svoje zdravlje, i očuvavajući sebe, očuvavaš i svoj narod. Sokolska društva su pre svega vežbačka društva. Ali ne sme se zaboraviti, da se snaga stečena vežbom, sačuvava moralnošću. Moralna čistoća najlepši je ures Sokola (Tyrš). Sokolstvo je uzgoj k **demokraciji**. Svi smo kao ljudi međusobno jednaci. Gospodin — ili negospodin! Niko još ne znači manje ili više po tome, što nešto na sebi ima ili u džepu.

Sokolstvo je vaspitanje k **pravoj slobodi**, a time i k disciplini. Sloboda ne znači, da svako sme da radi što hoće. Sloboda je disciplina. »Gde nema reda, nema slobode, nema trajne ni osigurane slobode« — veli Tyrš. I mi bi se u slobodi morali često spominjati tih reči.

Sokolstvo je vaspitanje **socijalnog osećanja**. Bratstvo i sestrinstvo, pravilno shvaćeno, uči nas da imamo srca, da budemo dobri, pravični ljudi, uči nas čovečnosti.

Sokolsko bratsko i sestrinsko — nazovite također, ako hoćete, sokolski socijalizam — daje a ne uzimlje; to je ljubav, a ne mržnja; požrtvovnost, a ne egoizam; srce, a ne džep.

Pod sokolskim zastavama kroči napredak, koji je bistveno načelo Tyrševog Sokolstva. »Uvek napred — jer gde je zastoj, tamo je smrt; samo u većitom kretanju živimo; neprestano delovanje obezbeđuje nam život i slobodu.« Svako natražnjaštvo s desne ili s leve strane nalazi u nama zaklete neprijatelje.

I Sokolstvo je narodno vaspitanje u dubokom, lepom i u pravom značenju te reči. Mi smo plemenita narodna organizacija, pa bilo to kome drago ili ne. Naravno, da nam je Jugoslovenstvo više nego samo jugoslovenski govoriti i pevati. Mi hoćemo pre svega da za svoj narod istinski i požrtvovno radimo, te da pošteno i časno živimo, a ustreba li, za čast, slobodu i slavu svoga naroda daćemo i svoj život. »Ljubav prema domovini pre svega združila nas je pod našu zastavu, nad kojom Soko razapinje svoja krila« — tako kaže Tyrš. Naravno, ona gorljiva ljubav prema narodu i zemlji, koja ne broji niti računa...

To je idejna sadržina našega Sokolstva; to je temelj, naš zadatak, smer i cilj!

Braćo i sestre! Nekoliko reči upravljam vama, kojima su posvećene sve naše misli, vama, za koje biju sva naša srca.

Nastojte da budete bolji — bolji telom, dušom i srcem. Bolji po svojim delima, bolji po svojem životu, koji provodite uistinu sokolski. Ni najlepša reč ne znači ništa, ako je ne sledi čin, život.

Svi ti govori — a koliko ih je samo među nama! — sve te izrečene i pisane reči o demokraciji, slobodi, napredku, domovinskoj ljubavi, socijalnom osećanju i socijalizmu, samo su i ostaće tek prazne reči, unatoč kićenih fraza, ako ih ne sledi vaš život i vaše delovanje, i vaši čini.

Što govoriš, što propovedaš, što također i sam radi i tako živi! Uvek i posvuda: u vežbaonici, kod kuće, u javnosti, u porodici, radionici, na polju.

Sokolstvu nije dovoljna samo crvena košulja, niti samo dobro vežbati; nije dovoljno govoriti jedan drugome »Ti« i »Zdravo«; nisu dovoljni samo velekovrtljaji i ritmika — već sav naš život mora biti istinski i sokolski pošten.

I tim merilom služimo se također i u javnom životu; onda neće o junaštvu govoriti kukavice, o poštenju nepošteni, o moralu nemoralni.

»Budućnost našega naroda zavisi od njegova značaja (Masaryk). Svejedno nam je, gde ko stoji: na desnici, levcici ili u sredini; glavno je: kakav je čovek

Dobri, časni ljudi, čistih ruku, čistih misli, te čistog srca potrebni su nam kao kruh i to na desnici, levici i u sredini.

U tome leži snažno i trajno jamstvo naše narodne i političke slobode.

Samo bolji ljudi tvoriće jednoč bolju općinu, srez, zemlju, državu i moguće ceo svet. Ne promenu li se ljudi na bolje, ne poboljšaju li se, neće se također promeniti ni prilike, jer prilike čine ljudi.

Tamo negde nije lepo... Vidno se ukazuje moralno propadanje. Mi pak znamo, da je u Sokolstvu obilje moralne sile. **Sokolstvo nije preživelo ni izivelo, a niti će preživeti ni iziveti se**, jer je ono rad za narod, a narod pak večan je, kao grana, koja zeleni iz stoleća u stoleće.

Muževna pesma samosvesti treba da odjekuje iz naših usta.

Sokolski rad je žilav rad. Za nas život nije zabava ili plesna dvorana. To je rad, koji ne končava niti s danom niti s godinom; to je rad istinske životne dužnosti. Kao što smo u ropstvu rušili, tako hoćemo da u slobodi gradimo; kao što smo se pod pritiskom bunili, tako danas u slobodi hoćemo da budemo tabor tvorilačkog, uspešnog rada za narod i državu.

Kamo sila pritisne — tamo se okreće svet. I mi hoćemo da pokrenemo svu tu našu jugoslovensku zemlju.

Braćo i sestre, po tim putevima čvrstog sokolskog rada samo napred, ni koraka natrag! S Tyrševim nasledstvom treba da kročimo dalje i da budemo štit domovine!

* Iz govora br. Josipa Truhlaša, potstaroste ČOS na sletu u Pardubicama. — Taj silni govor jedan je od najlepših, što smo ih čuli poslednjih godina. Vredno je, da ga naša omladina pročita i da mnogo i dobro razmisli o njegovim rečima, koje sadržavaju temeljna načela Sokolstva. — Govor smo prilagodili našim prilikama.



iz skladbe br. dr. Murnika — felovežbački ples

(Slika Sokol. društva Ljubljana-matica)



Dr. A. B., Ljubljana:

Braćo — smuk!

Usred pustih decembarskih dana, kada kiša curkom iz neba lije i sivi oblaci prekrivaju sunčano svetlo, podilazi nas slutnja nastajuće zime i u dušu uleva nam prijatne osećaje očekivanja. Još par nedelja — možda i još manje — i bela odežda prekrće dole i bregove, da nam širom otvori vrata u — smučarski raj.



Seljac i Bloka na smučanju

Daske su u redu, počesto, u zadnje doba — skoro svakog dana — miluju ih moje oči. Stremena su namazana, svetli se masno remenje. Sve je pregledano, popravljeno, pripravljeno. Sada dodi, beli nebeski blagoslovu, padni u obilju i u nepreglednoj množini, da milioni i bilioni tvojih nežnih cvetova polegnu na polja i livade. Pozdravljamo te, zimo, i zovemo te s ljubavlju i s čežnjom: Dođi i daj nam opet da okusimo bezgraničnu slast zasneženih puteva, hladnih sunčanih dana, blistavih kristala na drveću i grmovlju, plavih sena, tamnih začaranih šuma, samotnih koliba i toplog, veselog života u njima i oko njih!

Vi, mlada braćo, koja vežbate, plivate, bacate loptu i uopšte ljubite gibanje i telesni napor radi gibanja samoga, koji živite u krajevima, gde po zimi ima obilno lepog belog snega i valovitog zemljišta, pa unatoč svemu tome još niste smučari — čujte nas zov i naš poziv: Nabavite dve priproste smučke i što pre pokušajte svoju sreću na glatkoj površini u beloj prirodi; jer kad okusite ovu neograničenu slast toga sporta, biće vam žao za svaki dan i za svaki sat, koji ste u

prošlosti izgubili i sa bolom setičete se svih zima i nabrojiti ih, a koje minuse, da se već više nikad ne povrate.

Što je bit smučarskoga sporta i što ima on u sebi tako primamljivoga i privlačivoga?

Da li poznate čar i opojnu moć brzine? Automobilisti, motociklisti, avijatičari, klizači i njihovi najuži srodnici — smučari — oni ju poznaju, cene i ljube. Neopisivi su to osećaji blaženog zadovoljstva, koje te podilazi, kada sa 30 do 40, ili čak i sa 60 kilometara brzine juriš i letiš po bregovima i dolovima. Bura zviždi preko ušiju, odelo leprša kao zastava, oči se suze pod pri-



Seljaci i seljakinje na Blokama (Dravska banovina) polaze nedeljom smučajući se na službu Božju

tiskom hladnoga zraka. Svi predmeti kao da nestaju, daljina juri, leti prema nama i padamo joj u naručje. O nebeska, divna, nepojmljiva i opojna slasti brzine!

Imaš li na nogama smučke, gubi zima većinu svojih strahota, i sve ono, česa si se pre bojao, sada ti dobro dolazi — da, to baš i želiš. Svi oni, koji se stiskaju uz peć i oprezno se čuvaju od leda, skoro ne mogu pojmiti, kakovu



Teren za smučanje. U pozadini Triglav

samo slast i užitak pružaju ravnice i brda pokrivena belim plaštem. Sveži zimski zrak, koji izdišeš u gustim oblacima, obnavlja te i preporođuje, živo struji krv po žilama, naglo kretanje ne daje ti da osetiš zime, naprotiv, daje ti prijatnu toplotu, koja otseva sa zažarenih lica i iz radosnih vatrenih očiju. Najlepše je pak ono jednolično klizanje po bregovima i dolovima, ono plivanje, koje te uzdiže nad onim sporim i teškim gibanjem običnog pešaka. Čitavi satovi hoda uzgor, napornog, teškog, znojevitog i tvrdog hoda! Ali na vrhu te čeka plata, koju ne možeš izraziti rečima. Opojna slast brzine preuzima te i ti letiš kao ptica lakokрила po belim poljanama nizdol, dolini u naručaj. Smreke u belim plaštevima jure prema tebi i mimo tebe, iščekavaju grebenovi i grmovi, u mekim, valovitim, gipkim okretima skačeš preko njih i smučke šušte, pevaju i šume tvoju slatku, jednoliku pesmu.

Zdravo da ste, braćo, u smuku!



Dr. Ivan Lah, Ljubljana:

Nekoje uspomene.



Dr. Ivan Lah

Brat dr. Ivan Lah, profesor ženske realne gimnazije u Ljubljani, slavio je 9. t. m. 50 godišnjicu svojega rođenja. Veliko je njegovo delo i neprocenjive su njegove zasluge među našim najboljim borcima za Jugoslaviju. Među njima je stajao i još uvek stoji u prvim redovima. U slovenačkoj literaturi zauzima odlično mesto; pored velikog broja kraćih i dužih članaka i rasprava, napisao je i više knjiga iz kojih plamti njegova velika ljubav prema domovini i ogleda se njegova velika slovenska duša. Pogotovo mu je na srcu sokolska omladina, za koju je napisao već mnogo lepoga također i u »Sokoliću«. Bio je prvi urednik »Sokolića«, pa smo ga stoga zamolili da o tome napiše svoje uspomene za naš sokolski naraštaj.

Pitate me, kako sam postao urednikom »Sokolića.

Dakle, samo slušajte!

Bilo je pred 20 godina. Tada je bilo vrlo tužno u Sloveniji. Svuda se osećalo kako nas pritišće i tlači tuda država. Preko naših glava i srdaca hteli su da grade nemački most do Jadrana. Naša mesta imala su da postanu oni nemački stupovi, nad kojima bi se dizali lukovi, koji bi vodili iz Maribora u Trst preko naše lepe slovenačke domovine. To je bio jedan put. Drugi

put vodio je iz ponemčene Koruške preko Jesenica, Bleda i Bohinja na Goricu i otud u Trst. Treći pak iz Jesenica uz našu lepu reku Savu do Brežica i otud napred prema Hrvatskoj. Svako mesto trebalo je da postane nemačka postojbina, da bi se iz njih širio nemački duh među priprosti narod, koji je vezan u takva središta. Najgore je bilo u mestima i trgovištima u Štajerskoj, gde su naši mladići, koji su učili kod nemačkih obrtnika i trgovaca, postajali zagriženi protivnici svoga naroda, zatajili svoj materinji jezik, stidili se svoga naroda, nazivajući prave Slovence sa »vindišari«, »windische Hunde« (slovenački psi), te su bili najjača potpora hučkašima, koji su izrabljivali našu omladinu u boju proti Slovenaca. Centar toga renegatstva bio je Ptuj, gde je izlazio slovenački list »Štajerc«, koji je svojim otrovnim člancima okužio čitavu okolinu i imao jaki upliv po svim krajevima, budući su ga besplatno delili. Tako je rasla opasnost, da će i sama naša omladina potpomagati Nemce da otude našu zemlju, i da će baš ti slovenački janjičari pomagati izgradnju nemačkog mosta na Jadran, čime bi Slovenije nestalo sa zemljovida.

Tada se je već i kod nas počela širiti jugoslovenska ideja. Uvideli smo, da nam je jedini spas u zajedničkoj borbi sa Srbima i Hrvatima, ili pak da ćemo propasti. Otkada je g. 1903. stupio na srpski presto kralj Petar, počele su se naše nade obraćati ka Beogradu. Daleko je tada bio Beograd, malena je bila Srbija, ali smo znali, da također i tamo misle na nas. Danas, kad je Jugoslavija stvorena, čini nam sve to lakim i prirodnim, ali tada teško se je moglo i pomisliti na to, da će nam ta mala državica sa Balkana doneti oslobođenje. Činilo se je to gotovo i nemogućim. Ali ipak: nadali smo se, ta bila nam je to najbliža slovenska država, koja je mrzila Austriju baš tako, kao i mi, jer su austrijski državnici ugrožavali i njen opstanak i oduzeli joj Bosnu i Hercegovinu, koja je bila srpska. Čim se je više kod nas širila jugoslovenska misao, tim više su nas Nemci tlačili, optužujući nas s veleizdajstva, jer smo prijatelji Srba. Godine 1908. priredilo je Ćirilo-Methodsko društvo svoju skupštinu u Ptuj i ptujski nemčuri i janjičari napali su naše učesnike zbora. Tužno je bilo gledati zaslepljene slovenačke mladiće, kako se nabacuju kamenjem i pljuvaju na one, koji su im s narodnom školom hteli osloboditi domaću grud. Radi tih žalosnih događaja, učinjenih po Nemcima, da bi dokazalo da je Ptuj nemačko mesto, rodio se jak otpor u Ljubljani, koja se digla u svem svojem ponosu kao središte Slovenije, i u ogromnim demonstracijama, u kojima je učestvovalo čitavo žiteljstvo, očistila je mesto nemačkih natpisa. To su t. zv. septembarski događaji (18.—20. sept.), koji su svršili time, da su trećeg dana nemački vojnici stali da streljaju na masu, kod čega je pao žrtvom graditelj Lunder i đak Adamič, a mnogo drugih bilo je pak ranjeno. Činilo se je, da će se također i kod nas početi obračunavanje na nož, a za takovu borbu treba pravoga naroda i neustrašnih muževa. Stoga je kratko iza toga jedan deo Slovenaca počeo da osuđuje te događaje i ulagivati se vladi navodeći, da su za sve to krivi nekoji zaneseni — srbofili. Tako je raslo izdajstvo među vlastitim narodom. Bila su to žalosna vremena. Jedini Soko još je dizao jugoslovenski barjak. Ali Soko imao je mnogo rada u svojim vežbaonicama, a naša je zadaća bila da mu vežbaonice napunimo omladinom, koja je bila u opasnosti da propadne pred nemačkom propagandom. Radi toga hteli smo da osnujemo »Sokolica«, koji bi širili među učenicima i šegrtima po mestima, da bi ih pridobili za sokolsku ideju. »Sokolica« dakle, nije imao da bude glasilo sokolskog naraštaja, već je trebao da izlazi izvan sokolskih redova da sakuplja oko sebe prvenstveno izvanškolsku omladinu, da je sačuva od otuđivanja. Imali smo par sednica i sastanaka u uredništvu »Ilustrovanoga teznika«, koji je bio spreman da izdaje takav omladinski list. Ako smo hteli uspešno raditi, morali smo također imati i pomoći, kako su je imali i protivnički listovi, koji su se širili među našu omladinu. Hteli smo u tom smislu sazvati zajedničku sednicu Ćirilo-Method. društva, Sokola i drugih narodnih organizacija, ali do toga nije došlo. Tako naš »Sokolica« pred ratom nije ugledao svetla, da bi uzletio preko svih slovenskih i jugoslovenskih mesta, te pozvao omladinu u zajednički boj proti zajedničkim neprijateljima.

Kad smo se po ratu vraćali sa svih strana u oslobođenu domovinu, — kako su bili lepi i veliki ti dani prema onima, koje smo proživljali pred ratom! — prva je naša briga bila da skupimo našu omladinu pod okrilje Sokolstva. Na poziv staroste dr. Oražna sakupili smo se u tada još na pô zapuštenom ljubljanskom Narodnom domu, gde je pre gospodovala vojska, i dogovarali smo se, kako bi se čim pre obnovilo i oživelo sokolsko delo. Još sada vidim vrlig starostu, kako je sav zaokupljen brigom slušao naše savete i odobravajući ih, govorio: »Dajte braćo, da čim pre počnemo. Sokolstvo mora da postane stup državne misli.« Tada sam također i ja izrazio svoju misao, da počnemo s izdavanjem »Sokolića«, koji bi imao cilj propagiranje sokolske misli među omladinom. Starosta je bio zadovoljan. List bi objašnjavao omladini — koja je još stala iznenađena pred novim događajima — kako smo se oslobodili, prikazivao našu istoriju u pravom svetlu i širio onu jugoslovensku misao, koja u Sokolstvu dolazi do svog pravog izražaja. U tom smislu uredio sam prva dva broja »Sokolića«, kojemu ispočetka nisam mogao više da nađem saradnika. Međutim nastao je štrajk štampara, ja sam otišao u Maribor, a »Sokolić« je došao do novog urednika br. Bajželja, koji ga je prilagodio uzgoju sokolskog naraštaja, te ga u tom pogledu lepo upotpunio.

S narodnim oslobođenjem bili su naši na pô otuđeni krajevi uz granicu oslobođeni, dakle krajevi gde je »Sokolić« imao da deluje, zato je on sada dobio drugi nalog da sjedinjuje naše vrle Sokoliće od Triglava do Balkana u jednoj zajedničkoj misli, iz koje će rasti i živeti naša Jugoslavija, budu li ti Sokolići svesni svoje dužnosti i služili domovini, ugledavši se u one junake i velikane, koji su im na razbijenim ostacima stare istorije, gde su vladali tuđinci, podigli slobodnu narodnu državu, da u njoj Soko, razširi svoja krila od granica do granica.

To je bila namera »Sokolića« od svog početka, a zadatak je omladine da tu nameru ostvari.



Saskok u prednosu u prednjihu



Slobodni premet napred

(Slike Sokol. društva Ljubljana-matica)

Ratna sudbina jednog dobrovoljca Čehoslovaka.

Ratni dobrovoljac i urednik »Sokolské besedy«, brat Rudolf Procházka u početku svetskog rata bio je austrijski vojnik; već u prvim sukobima Srbi su ga zarobili i otpremili u Niš, gde je proživio duže vreme, pisao svoje uspomene i risao pokrajinske motive te varoši. 1915. god. učestvovao je i u povlačenju srpske vojske kroz Prokuplje — Prizrena — preko Albanije Bizaj — Slatina — Piškopeja — Glibaske — Pekinja i Valone, gde su ga primili Italijani i odveli u Italiju. Tu je stupio u čehoslovačku leglju. On je napisao opširnu knjigu o svojim doživljajima u Nišu i o silnim patnjama na prelazu preko Albanije, odakle uzimljemo slobodu da neke zanimive partije objavimo u »Sokoliciu«. Danas počinjemo donášati istoriju sudbine Josipa Dremala, koja spada u najsilnije partije njegove knjige.

Prošlo je, zaista, već sedam godina od kada sam tu kod kuće, mnogo sam stvari opisao po svojim zabeleškama, mnogo sam otuda izabrao, ali ipak uvek bi me nešto zaprečilo, da stavim u pero i opišem naše doživljaje. A sada, kada to činim, i dodem do Prokuplja, najednom mi nešto manjka. Ne mogu da se setim svega onoga što mi je tada Joško Dremal pričao. Potražio sam njegovu adresu, pisao sam mu da mi nešto kaže o svojem putovanju po svetu, ali Josu mi je odgovorio da sve skupa nije vredno spomena. Što da radim? Ne mili mu se. Pišem u čisto svoje uspomene, ali opet me zaboli, da tu nisam napisao sve što bi trebalo da napišem. I ponovno sam zamolio dragog Joška, da se ne izmotava i da mi pošalje što mi treba.

Jednog dana vratim se kući sa posla, i kao obično pogledam šta mi je novoga doneo poštar. Omot. Poletim u sobu i otvorim ga. Joškove beleške Na brzu sam ruku ručao, novine nisam ni pogledao, i već sam se udubio u njegovu pričanje. Našao sam sve što sam tražio. Tu sam imao celoga Joška.

Stanovao je s nama na Olimpu, popevao drugi bas i učio je pušiti lulu nebi li izgledao nešto stariji. U zarobljeništvo je došao dobre volje kao stegonoša, koji je sobom doneo polovinu stega i — dva oficira. U Nišu je radio u izveštavalačkoj pisarnici. Bio je veseo drug. Divno je igrao. Svi smo ga voleli.

Kada nas je u Prokuplju pozdravio, nismo mogli da verujemo, da će on, najmlađi među nama, stupiti u srpsku vojsku, u času kada je Srbima bilo najteže. Joško Jelinek pozvao ga je u stranu, i pokušao je da mu tu misao izbije iz glave, ta on je još i suviše mlad, neka pričekaj na bolju priliku, grehota bi bila da ludo pogine. Joško je stalno bio u pravu, odlučno je odbio Jelineka i izderao se na nj. Da nije bio glavom Jelinek, koji se je također spremio da pođe k Srbima, bio bi mu malo drukčiju pesmu otpevao.

Pozdravili su nas i otputovali u Niš. Tamo ih niko nije očekivao, niti su se oni nadali kakovom prijemu. Tada su bili teške prilike. Ko bi tada pazio na ceremonije, kada ni vođe sami nisu znali gde im je glava. Mladići su dobili oficirsku uniformu, svoje su stvari ostavili kod nekog svog zemljaka, koji je ostao u Nišu, a oni su pošli na dužnost. Joško je bio komandovan dobrovoljačkom odeljenju južnomoravske armade i postao je komandir 4. čete 4. poziva kod Čememika na bugarskoj granici. Tu se nisu mogli dugo držati. Bugari su velikom silom prodirali u zemlju, imali su dovoljno municije i oružja, bili su savršeno spremni za taj rat, i zbog toga su prodirali kao da idu na izlet. Zaista, to nije bio najugodniji izlet, na mnogim su mestima pretrpeli teške gubitke, ali ih ipak Srbi nisu mogli da suzbiju. Nije ih bilo mnogo, i teško je braniti se s leđa.

Povukli su se do Leskovca, južno od Niša. Joška su poslali u varoš da brani železničku prugu. Na licu je mesta stigao rano u jutro, strašno izmučen, a nije dobro ni otseo, a već su se na okolnim brežuljcima pojavili Bugari

i počeli da topovima navaljuju na varoš. Između paklenskog streljanja već se je čulo i strašno hura — klicanje bugarske pešadije. Reka neprijatelja prosula se je po ulicama, osvajala kuću za kućom, ulicu za ulicom, i brzo je cela srpska vojska bila opkoljena.

Srbima nije preostalo drugo nego zarobljeništvo, a dobrovoljcima ni to. Da li se dobrovoljac sme predati? To bi za njega značilo sramotnu smrt na vešalima: veleizdajniku niko ne veruje. Ko je iz austrijske vojske prešao u tuđu vojsku, da bi se tu borio protiv Austrije, taj je bio veleizdajnik. Nije mu preostajalo drugo nego pobjeda ili smrt.

Joško je pristupio svojemu komandantu Risti, koji je uvideo da se je približio kraj: »Sve je propalo. Ali zarobiti se nesmemo pustiti. Zbog toga hitajmo odavle! Zamnom, junaci!« Svi su poleteli za njim po ulici u koju Bugari još nisu bili prodrli, i tu pod kišom taneta pobegoše iz varoši. Još daleko izvan varoši terale su ih mašinske puške i sledili ih topovski metci. Umorni na mrtvo ime odmarali su se daleko u planinama. Od 180 ostalo ih je 25. drugi su ležali po cestama. Bilo je strašno žalosno, naročito kada su susreli komandanta puka, koji je iz svega glasa žalio gubitak tolikih junaka, sa kojima je godinu dana ranije tako pobedonosno progonio austrijsku vojsku. Od tih momaka ostalo ih je još samo sedam. Svak je imao dosta brige i staranja za samoga sebe, ali kada su čuli tog pukovnika, gde glasno plače i nariče zaradi te strašne nesreće, hvatalo ih je očajanje.

Ali za suze nije bilo vremena. Bugari su prodirali, trebalo je suprostavljati se, braniti srpsko topništvo, koje je odmicalo u pravcu prema Prištini. Svi oni koji su srećom pobjegli iz Leskovca, sakupili su se u jednom odeljenju, koje je pokrivalo topništvo sa leđa. Putem ih je zatekla neka viša komanda, koja je Jošku kazala gde je njegovo dobrovoljačko odeljenje; tu da pođe, putem će da sreta 14. puk i njemu da preda 10 novaka. Predali su mu te rekrute, i putuj!

Joško je rado krenuo na put, uzeo je sobom ono deset rekruta i hitao svojim putem i po danu i po noći, da bi što pre došao na određeno mesto. Već je video cilj svog puta pred sobom, a video je i neke vojnike kako se kreću kad ga neki rekrut pozove: »Bugari!« I zaista, bili su Bugari. Brzo se je okrenuo i dao naređenje »natrag!« i odmah su pobjegli u šumu, odakle su bili i došli. Prodirali su u sve gušću šumu da bi se što dalje odstranili od opasnoga položaja. Umakli su zaista jednim, ali su zato pali drugima u ruke. Po drumu je marširao bugarski puk, čvrsto uređen po pobedonosnoj bitci, a ovima nisu mogli izmaći. Bugari su ih primili sa posmehom ubedenog pobjednika, i odveli ih komandantu, koji je odmah Joška pitao, da nije on onaj austrijski oficir, koji je tamo na brežuljku zaboravio par rekruta. Na onom mestu, naime, gde su sretali bugarsku stražu, ostalo je par njegovih rekruta, koji su se predali i njega izdali. Joško nije dobro savladavao srpski jezik, i to ga je pokopalo.

Odmah su ga rastavili, od ostalih zarobljenika i odpremili ga u Niš, da bi ga predali Austrijancima. Bugarin, koji ga je pratio, treba priznati, ponašao se je pristojno, ali bio je oprezan kao zmaj. To je bilo nekako u početku meseca decembra. U par dana došli su u Niš.

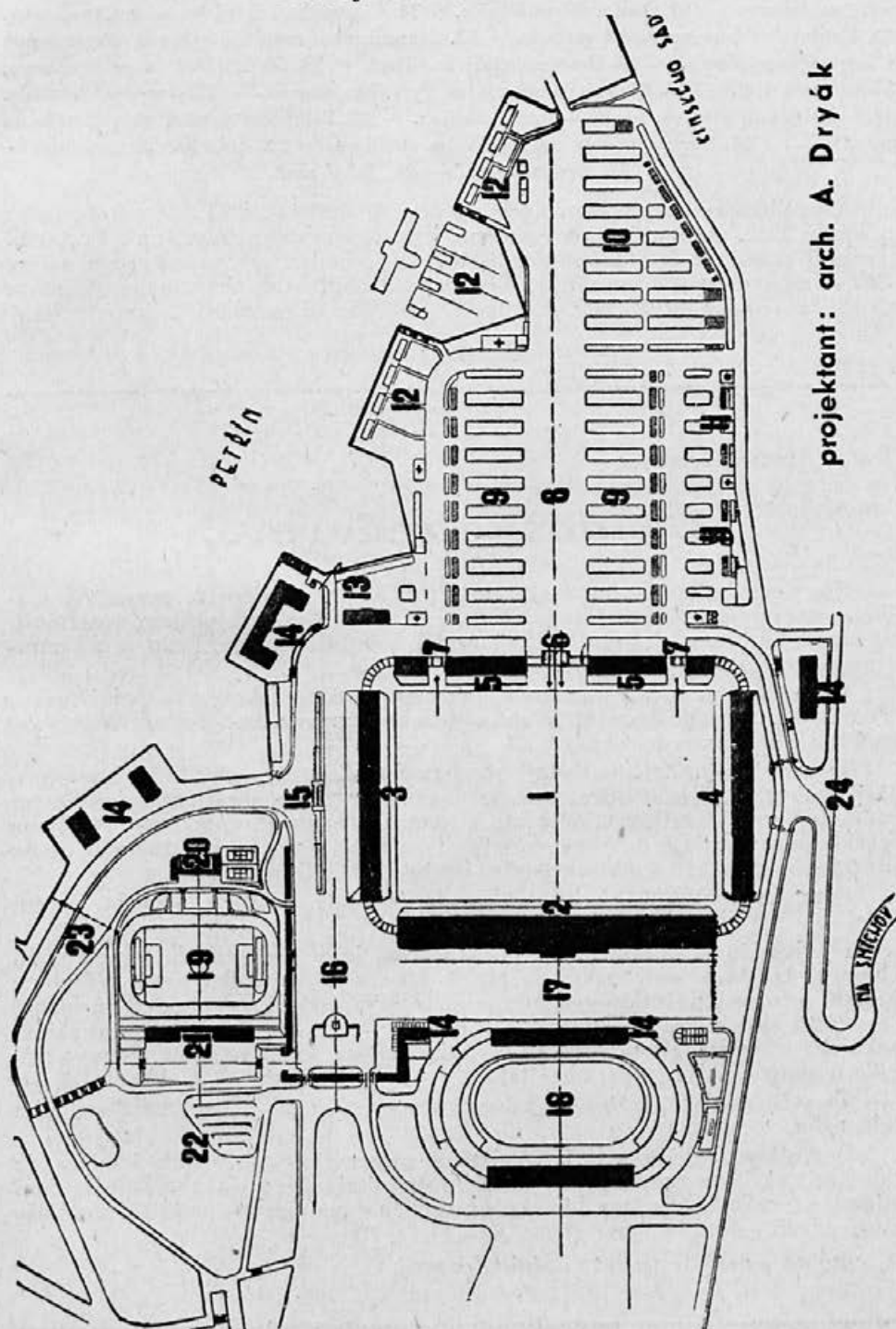
Joško je tu hodao po znanjim ulicama, gde je pre kratko vreme, kao budući dobrovoljac, šetao u građanskom odelu. Tužan je gledao znane mu trgovine, gostionice i kafane. Želio je da nekuda šmigne, ali to nije bilo moguće, Bugarin ga je stalno pratio. Odveo ga je u bugarsku komandu, i nestao je. Malo zatim posetio ga je neki oficir, koji je naredio da mu donesu hranu. Najeo se je kukuruzne kaše, zatvorili su ga u zasebni prostor, te mu javili, da je upravo stigao austrijski konzul, koji da će ga sutra preuzeti. To je bila strašna vest. Ali Joško se je potrudio da pokaže ravnodušno lice, kao da ga se to ništa ne tiče. Čemu da ih veseli? I na kraju, još se nezna, to bi zanj moglo i dobro da bude.

Prošao je strašnu noć. Kako da mirno spava kada su mu celu noć vešala lebdela pred očima? A šta da ga drugo čeka?

(Nastaviće se!)

Priprave za IX. svesokolski slej u Pragu.

Uredenje sletišta na Strachovu.



projektant: arch. A. Dryák

Legenda:

1. Vežbalište za 15.000 vežbača. — 2. Glavna tribina sa ložom predsednika republike. — 3. Severna tribina. — 4. Južna tribina. — 5. Istočna tribina za članstvo u odori. — 6. Glavni ulaz sa glazbenim paviljonom. — 7. Dva izlaza za članstvo. — 8. Sabiralište. — 9. Garderobe za članove. — 10. Garderobe za članice. — 11. Garderobe i skladišta za svečanu scenu. 12. Kuhinje za ishranu 20.000 vežbača. — 13. Gospodarske prostorije i zgrada nastambenog i železničkog odbora. — 14. Restauracijski paviljoni. — 15. Glavni ulaz sa garderobama, blagajnama i sl. — 16. Glavno predvorje sa Tyrševim stupom. — 17. Svečano šetalište. 18. Lakoatletski stadion. — 19. Vojnički stadion. — 20. Pokriveni prostor za vežbanje na spravama. — 21. Glavna tribina na vojničkom stadionu. — 22. Stajalište automobila. — 23. Severni ulaz. — 24. Južni ulaz.

Ova slika prikazuje nam nacrt ogromnog sletišta za IX. svesokolski slet u Pragu 1932. godine, koji se gradi na vrlo lepom delu Praga, na Strachovu. Temelji tribina biće od betona. Sletišta biće jedno od najvećih na svetu, gde će na jedanput nastupiti 15.000 vežbača u prostim vežbama, a prostora za gledaoce biće za 150.000. Garderobe urediće se za 40.000 Sokola i Sokolica.

.....

Tratar Marjan, Trebnje:

U članske redove...

Bez veće buke, skoro preskromno pretvorila se redovita telovežba muškoga naraštaja i zatim članstva Sokola I na Taboru u Ljubljani septembra meseca u skromno ali zato tim dostojnije sokolsko slavlje, kada je 30 naraštajaca prešlo iz vrste naraštaja u članstvo.

Dvoredovi naraštaja i članova, pred njima četa Sokolića — Sokolova... Vodnik br. Prosenec oprašta se od njih iskrenim bratskim rečima, želeći im uspeh u članskim redovima.

U punoj tišini čuje se zadnji pozdrav Sokolića svome vodniku kao oproštaj i zahvala. Iskre u očima bile su znak vatrenog oduševljenja u njihovim redovima, zraci svetlosti ljubili su u tom času njihova gola, lepo razvijena tela, koja su gledala u svoja vodnika i za njim u Malejevu dvoranu, te se u slici slili u zavet i sveto obećanje »da bi uvek bili prvi!«...

Četa šesdesetorice Sokolića kliknula je braći, koja su odlazila, zadnji Zdravo!

I jedva što je odjeknuo taj pozdrav, već je četa dostupala pred kolonu članova. U stavu »mirno« poslušala je lepe reči načelnika brata Vidmara, bratski pozdrav, povezan snažnom bodrilačkom rečju i napomenom o dužnosti i časti, koje prima onaj pri stupanju u člansku vrstu. Ponovno je odjeknuo sokolski »Zdravo« po prostranoj dvorani Tabora, kada su vrste članova primile u svoje redove braću naraštajce.

Tim činom bilo je to slavlje završeno, našto se je nastavila redovita telovežba.

Braćo i sestre, širom naše otadžbine, prijavljajte se svesno i tačno, da također i vi, kada nadode vaše vreme, potpuni stupite u članske redove, puni zdravlja, oduševljenja i da bi tako postigli ono, za čim idu naše težnje, naše misli, ideali — za Tyršem.

Budite ustrajni, uredni i tačni! Zdravo!

.....

Ob dvajsetpeletnici Gregorčičeve smrti.

Dne 24. novembra leta 1906. je umrl v Gorici duhovnik in pesnik Simon Gregorčič, »goriški slavec« in avtor »zlate knjige«, kakor je imenoval Levec prvi zvezek njegovih pesmi. (L. 1882.)

Gregorčič je postal ljubljenc vsega kulturno-zavednega naroda in je danes pesniška hrana širših ljudskih plasti. Dasi se ni povzpел do genijalnih višin, kamor se je n. pr. Prešeren, bo vendar trajna lastnina naše kulture in njegov spomin bo med nami živel, dokler bomo občutili ljubezen do domovine in svobode.

Gregorčič je bil čuvstvena, pasivna, skoraj fatalistična narava. Značilna za njegovo pasivnost in resnignacijo je n. pr. pesem Domovini, kjer pravi, da sovražni svet našo domovino prezira in zatira, a zato jo on ljubi tem zvesteje, toda — s solzami. Tako gre »Na sveti večer« k potoku, da bi v šumenju vode slišal usodo svojega naroda. Tam poje:

»Kdaj srečno moje bo domovje?
Rešitve njemu le še ni?
Kaj mi razkrilo boš, valovje?
Nadjá srcé se in — boji.«

Obhajalo ga je domotožje po rodni vasi in domačih hribih in zamikal se je v lepoto prirode. O tem nam priča pesem »Veseli pastir«, kjer čitam kitico:

»Naj drugi okoli po svéti,
Si iščejo slave, blagá,
Jaz hočem na gori živéti,
Tu sreča, tu mir je domá.«

Še lepše je izrazil to hrepenenje po svojih hribih pod Krnom, kjer se je rodil, v pesmi »Nazaj v planinski raj!« Ne miče ga lepi dolinski svet, ne vinski griči in tudi ne »dragi srčnovdani«, on si želi odtod, ker

»O, zlatih dni spomin
Me vleče na planine,
Po njih srcé mi gine,
Saj jaz planin sem sin!
Tedaj nazaj,
Nazaj v planinski raj!«

Gregorčičeve pesmi so preproste, lahko umljive, imajo zvočne verze s pojočimi rimami, zato so nekatere ponarodele. Ljudstvo prav rado prepeva njegovo »Njega ni!«, ki se začinja:

»Róže je na vrtu pléla,
Pela pesemco glasno,
Živo v lice zarudéla,
Ko je stópil on pred njó.«

Njegovi verzi niso okorni, marveč mestoma kar na papirju zapojo, o čemer pričajo naslednji:

»Na nébu zvézde sévajo,
Na vasi fantje pévajo,
Pojó glasno, pojo lepó,
Pri srci pa jim je hudó.«

(Oj z Bogom ti planinski svet!)

Doktrinar Janko Pajk mu je sicer očital napačne naglase, a se ni zavedal, da je Gregorčič s tekočimi rimami posnemal ton narodne pesmi.

Gregorčiča je radi njegovih pesmi napadel dr. Mahnič, se zgražal nad njegovim nekrščanskim svetovnim nazorom ter je obsojal njegove ljubavne in deloma tudi domoljubne pesmi. Bojazen, da bi ne dal povoda za novo očitjanje, pomanjkanje literarnih stikov, »je pesniku zamorilo invencijo in oklestilo formo.« (Dr. Glonar, Lj. Zvon 1917.). Gregorčič ni bil Aškerc, da bi šel nad sovražnike s handžarjem in baklo, temveč je bil resigniran, skoraj fatalističen. Tako poje v pesmi »Lastovkam«:

»Ker nesrččen jaz sem sin,
Rôjen pod nezgôdno zvezdo!«

Da ga je pa tudi izobraženstvo visoko čislalo, da so šli takratni liberalci zanj v boj, je mnogo pripomogla vsebina njegovih pesmi, ko je opeval lju-bezen do domovine in svobodoljubje. »V pepelnični noči« je navdušeno zapel:

»Le vstani, vbôrni národ moj,
Do dánes v prah teptán,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je — vstajenja dán!«

Gregorčič je posnemal narodne predstave in narodno umovanje. Na že citiranem mestu je dr. Glonar zapisal: »Kar spremlja kmeta od pomladi do zime, od zibeli do groba, vse to je našlo v Gregorčiču poeta, ki je to slovensko žitje in bitje gledal z našimi očmi in občutil z našim srcem.« O tem se uverimo v njegovem »Veselem pastirju«, »Mavrici«, »Izgubljenem cvetu« in drugod.

Gregorčičeva struna zadoni večkrat svetožaljno, a to ni bila literarna manira, kajti njegovo razpoloženje je bilo sorodno svetožalju. Hrepenel je po izgubljeni selski in detinski sreči, boril se je za svoj notranji mir, rad bi bil študiral klasično filologijo. V pesmici »Ne tóžim!« vendarle toži, ko pravi:

»Za srečo nisem rôjen,
Osódo svôjo vem in znam,
To znam, da sem obsójen,
Čutiti bolečine sam!«

Iz boli mu je zrastel moški pogum. (Sam.)

Omenil sem že, da je Gregorčič domoljuben pesnik. »Na potujčeni zemlji« plaka, da so na lepi ravni (beneški), ki je potujčena, naši samo grobovi, v pesmi »Z vencem tem ovenčam Slavo!« prosi zlate zvezde, naj stopijo doli, da jih povije v venec in

»Z vencem tem ovijem glavo,
Devi, ki sem zánjo vnet,
Z vencem tem ovenčam Slavo,
Njo, najlepšo vseh deklét.«

Izvršila se je Gregorčičeva proroška vizija, o kateri je zapel v svoji »Soči«, in danes je njegov grob onstran državne meje. Ker je šel pesnik v izdaji Mohorjeve družbe v velikem številu med ljudstvo, je danes duševna hrana najširših slojev, zato naj veljata njegova, »Jurčiču v spomin« posvečena verza tudi njemu.

Glasita se: »Pomník tvoj prvi tvoja dela,
Ki vek ne uniči jih nobén!«

Za geslo si zapomnimo še te-le Erjavcu posvečene verze:

»Saj pač dovolj ognjêna
Ljubáv do doma ni nobêna,
Ki strastna ni!
A ne iz cenih besedi,
Iz del se javljaj žar strasti!«

Sokolstvo odgaja karakterne ljude.

Da narodu našem lepše bude,
da budu pčnosni selo i grad. —
Sokolstvo odgaja svesne ljude,
koje stalno resi savesan rad.

Naročito sada, više nego ikada pre, država naša treba karakternih, savesnih i doslednih ljudi, koji će ozbiljnim i dobrim radom učvrstiti temelje na kojima je sagradena. Moramo znati i biti svesni, da za napredan život pojedinca i naroda, najvažniji uslov leži u sposobnosti, savesnosti, doslednosti i stalnoj volji za ozbiljan i dobar rad, jer tko toga nema nemože napredovati, već nazaduje, a to vodi u očitu propast. Nazadovati i propadati ne želi nitko pametan. Ali nije dosta nešto samo želeći ili ne želeći. — Zato da pojedinaac i narod to zapreči, mora nastojati da usavrši svoj karakter, a naročito da učvrsti volju, jer kad je to postigao ima sve preduvete da sebi izabere rad, koji će odgovarati njegovim duševnim i telesnim sposobnostima, — i za koji oseća i zna da će ga savesno s ljubavlju vršiti. — To je opće pravilo — pa vredi i za sokolskog nacionalnog radnika.

Mi vanredno poštujemo stalnu volju i doslednost, i više volimo prostog čoveka, za kojega znamo kako će se ponašati i u kritičnim časovima, i na kojega se možemo osloniti, negoli visoko vaspitanog, koji je nestalan poput vetrenjače. — Volimo one, koji su u svom radu vrlo savesni, poštenu i za koje znamo da će ispuniti zadatu reč. — To sve radi toga što je sokolski rad ogroman i njegov cilj uzvišen, i što za takav rad trebujemo samo takove ljude.

Ima raznih organizacija među Slavenima, ali ni jedna nije ono što je Sokolstvo. Sokolski je odgoj svestran, njegov cilj širok, da zahvata sve ciljeve ostalih organizacija zajedno. — Za uspoređenje mogli bi uzeti ovaj primer: Kao što sve sunčane zrake imaju svoj izvor u suncu i kad bi se istim putem povratile na svoje ishodište, došle bi u sunce, tako isto Sokolstvo je ono svetlo žarište u kome bi se mogle sakupiti sve zrake, svi ciljevi ostalih organizacija.

Zato jer je Sokolstvo: sokolski cilj, duh i program ono svetlo i neugasivo žarište, koje je zagrejavalo i grejalo izabrane borce u borbi za pobeđu istine, ljubavi i pravde, nije nikakvo čudo, da je bilo teško biti pravi Soko onda, kada smo stenjali u lancima vekovnih dušmana našeg naroda, njegovog oslobođenja i ujedinjenja. Ko je onda bio Soko, znalo se da je iskren, požrtvovan i svestan Jugoslaven, ali se to nije moglo reći i za nekog koji je bio u nekoj drugoj organizaciji. — Onda kada su Sokoli bili proganjani, jer su otvoreno radili i ispovedali, da žele i hoće slobodu i ujedinjenje našeg naroda, — razume se, bilo je opasno biti Soko.

Danas, u slobodi, to je lako, jer put je pokrčen i rasvetlen idejom za koju se još pre kratkog vremena moralo boriti... Nekad su braća stupala u Soko istom onda, kada su osetila pripravnost i na žrtvovanja za Jugoslovenstvo, ili kada su iskreno obračunala sa individualnim željama i interesima, koje bi mogli isticati na štetu celine, i kada su odbacila sve ono što ih je delilo od ideje — pod čiju su zastavu ponosno stupali. — Razume se, — onda nije nitko pomišljao da bi pod obrazinom stupio u sokolske redove, jer ga sokolski plašt nije sakrивao, već izdavao.

Danas će se možda naći ljudi, koji — iako su uvek bili protivni sokolskoj ideji, i u sebi ne osećaju ni malo sokolskog duha, dolaze u naše redove, jer bi hteli da Sokolstvo posluži njihovim vlastitim interesima. — Takvi čično slatkim, lepim i gromkim rečima tobožnjeg iskrenog i zagrejanog nacionalizma govore o onom, što je njihovom srcu i duši strano.

Takove ljude mi ne trebamo, jer bi našoj stvari više štetili, nego koristili. Nama trebaju karakterni ljudi, koji su zadojeni sokolskim duhom, kome se neće nikada izneveriti, niti će tražiti u Sokolstvu ličnu korist.

Pogledajmo sada, koje osobine sačinjavaju karakter čoveka. Evo ih u glavnom: **izdržljivost**, koja ne dopušta da odstajemo od rada dok ga nismo potpuno izvršili, težeći sve više za usavršavanjem svoje duševne, telesne i moralne sposobnosti; **jaka volja**, koja je preduvet svakom uspehu, **spoznaja**, koja nas čuva od površnosti i potiče nas na požrtvovan rad, svagde i u svako vreme za dobro svoga naroda i države; **odlučnost**, kojom, sa lakoćom i sa verom u uspeh, otstranjujemo zapreke i postajemo pripralni da se žrtvujemo za ostvarenje našeg cilja; **svladavanje samog sebe**, kako bi mogli ugušiti sebične želje i raditi za blagostanje i sreću celine, a u takvom blagostanju da tražimo i svoju sreću, i **disciplina (stega)**, koja je u Sokolu dobrovoljna i stoga tim važnija i blagotvornija, koja nas primorava t. j. sami sebe primoravamo, iz ličnog ubedenja i uvidavnosti, da se u svakom radu i u općenju sa braćom držimo sokolskih načela, reda i takta, kako bi mogli savesno izvršiti neki rad.

Sve ove osobine moraju resiti Sokola, — iako želi imati u životu uspeha, — naročitu pažnju mora posvetiti odgoju i sticanju jake volje, jer je slaba volja zapreka svakom uspešnom radu. Komu je omlohavila volja, ono »hoću,« koje daje potstreka pojedincu i narodu da teži k napretku i stvaranju, tomu će se zavrteti glava od same nade na uspeh i takav neće postići ništa, već će se gubiti u sitnicama i u zavaravanju samoga sebe, svoje okoline i svoje organizacije. Takav, videći svoju nemoć ili svoj neuspeh, kojemu je sam kriv, nastojeće ga sakriti ili ublažiti slatkim i lepim, ali praznim rečima, koje nemaju svoj izvor u duši i sreću.

U Sokolu se odgajaju i spremaju ljudi za plodonosan život, a takav će nam biti budemo li sticali volju za rad, od koga će imati koristi ceo narod. — Ta u radu je život, a u neradu životarenje i mrtvilo. Da je to istina — nije potrebno napose naglašavati, pa je sasvim opravdano uverenje, da rad stvara volju za život. — Da ne postoji čudotvorna veza između rada i života, teško bi ljudi što i pokušavali za svoje unapređenje.

Kada o tome govorimo mislimo samo na ozbiljan rad, koji ne dolazi sam od sebe, nego se stiče upornim traženjem i spremom, koja možda i nije potpuna, ali svakako pomaže i nuka nas da ga tražimo. — Tim zahtevima odgovara sokolski odgoj, zato kao i svaki drugi, — još i više usposobljava čoveka za ozbiljan i savesan rad. Zato naši mladi prijatelji, kada uđu u javan život, znaće lakše da se snađu i da se posluže stečenim odgojem i znanjem, pa da se odluče za kakvo dobro i pošteno zanimanje, i uopće uspešnije će doprinositi svoj deo za opće dobro naroda i države, nego onaj koji nije prošao kroz naše redove.

Velika je stvar radin život. Zato se moramo zanj ustrajno i marljivo spremati, jer s njim se sljubljuju samo jaki, zdravi, ustrajni i požrtvovni ljudi, a takove Sokolstvo i odgaja. Stoga je poželjno, a i dužnost svakog mladog Jugoslovena, ako i malo seća ljubavi za svoj narod i državu, za našu i slavensku budućnost da stupi u naše redove. Samo slabici, mlitavci i lahkomišleni ljudi, koji bi hteli lagodno živeti, izbegavaju rad, ali ne jaki i ustrajni; jer znadu smisao i izvore života i rada, te umeju da u njemu pronalaze zadovoljstvo, sreću i uživanje. Ta rad je prirodna i socijalna dužnost pojedinca i naroda.

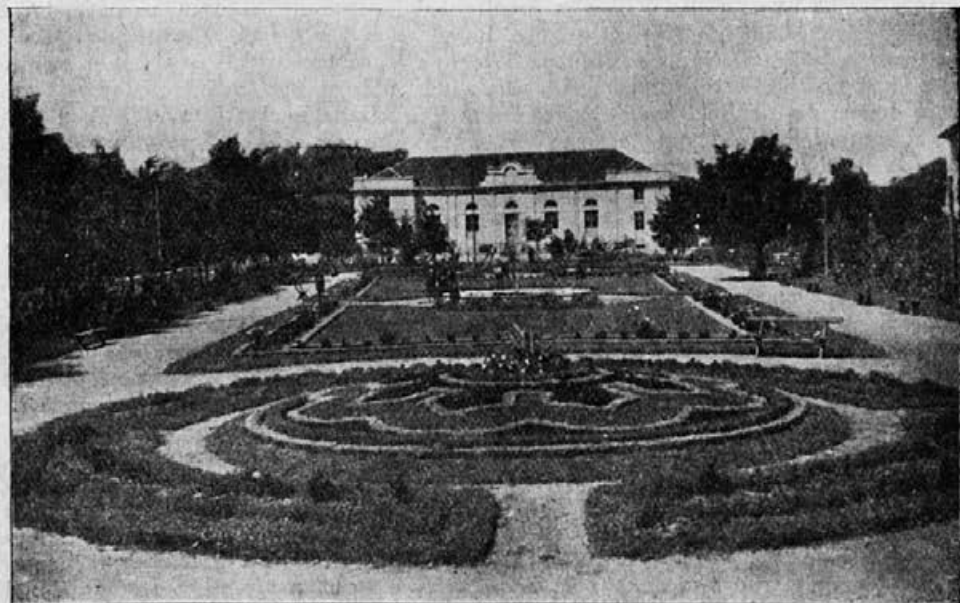
U raznim zvanjima i položajima čoveka je određeno vreme rada, određen je i minimum rada, koji mora izvršiti, a kada je savesno obavio što mu dužnost nalaže, on je zadovoljan i miran, jer mu nitko ne može prigovoriti. — Sve je to određeno i u sokolskom nacionalnom radu, svojevolumnom radu, — radi reda, ali i radi nemarnjaka, na koji nas nitko ne tera, a niti ima pravo. Dobro, neka je tako! Ali se za nacionalnog radnika, svesnog Sokola, to ne može kazati, jer bi bio rdav onaj Soko, koji bi se — **nalazeći se među iskrenom, svesnom i savesnom braćom**, pozivao na vreme, granice i dužnosti, da pokaže i opravda svoj rad, jer za svesnog, požrtvovnog i ustrajnog Sokola, sokolski nacionalni rad ne ograničava ni vreme, ni mesto, a još manje dužnost — propisi, već je tu savest glavna sila i jedini sudija. — Samo Sokoli slabe volje traže i nalaze u tome izgovor i svoje opravdanje, ali najgore je to, kada su samo na rečima Sokoli, ili zato, jer se mora, kako oni vele.

Sokolsko društvo u Leskovcu.

1918. god. kada su centralne sile (Austrija i Nemačka) i njihove saveznice Bugarska i Turska klonule; kada nisu imale više moći da se bore celim svetom; nastalo je zatišje na svima frontovima, i zaključen je 28. juna 1919. god. mir u Versaille-u.

Tada počеше sve države da se oporavljaju od ratnih strahota, a naročito naša, koja je već dugo godina bila pod tuđom vlašću; ugnjetavana, mučena i cedena od neprijatelja do krajnih granica; počela je sada slobodno da korača u misli pod vodstvom kralja Petra Osloboditelja. Jugosloveni odrešenih ruku počеше raditi na državnom i društvenom uređenju, počеше podizati mnoge humane ustanove i veliku pažnju obratiše širenju Sokolstva i njegovih ideja.

Tako i vredni Leskovčani nisu sedeli skrštenih ruku, prionuše na posao i osnovaše Sokolsko društvo, odnosno obnoviše staro »Dušan Silni«.



Park sa Sokolskim domom

Društvo na čelu s br. Ž. D. Obrenovićem, koji je bio u isto vreme i jedan od osnivača, počelo je da napreduje, i za kratko vreme prikupilo je veliki broj članova, kako pomažućih, tako i vežbača svih kategorija. Pod predsedništvom br. inž. V. Popovića, društvo je produžilo svoj plemeniti rad, na širenju sokolskih ideja.

Sada je na čelu društva br. dr. Velizar Pijade, čijom je inicijativom društvo postiglo vrhunac svoga razvića. Društvo broji: muške dece 100, ženske dece 70, muškog naraštaja 67, ženskog naraštaja 31 i članova 43. Tehnički rad pripada načelništvu, sa prednjacima i to: br. Borisu Nepokunoju vodu članova, br. Mitiću Dragoslavu vodu muške dece i muškog naraštaja, sestrama: Štefici Trojanovoj i Leposavi Kočićevoj.

Društvo ima svoj dom, čiju sliku donosimo. Dom je podigao br. Zivko Stoilković industrijalac iz Leskovca, za spomen na svoja dva rano preminula sina: Dragomira i Momčila. Porodicu Stoilkovića Leskovčani smatraju mecenama, a to su zaista i zaslužili. Društvo ima vrlo lepu zastavu u vrednosti od 40 tisuća dinara, koju je darovao g. Jovanović Jovan, ind. iz Leskovca. Skoro će biti gotova i zavesa za binu.

koja se radi u obliku narognih šara, a biće u vrednosti od 25 hiljada dinara. Sokolana raspolaže i lepim spravama i mnogim velikim slikama svih jugoslovenskih radenika, koji imaju veće zasluge za Sokolstvo. Pored ostalog društvo ima i svoju limenu muziku, koja učestvuje u svim sokolskim svečanostima. Društvo je učestvovalo u svim sletovima, i davalo uvek primeran broj vežbča svih kategorija.

.....

Afrička priča.

Kada su bogovi stvorili svet počeli su se svadati zbog crnih i belih ljudi. Svaki je, naime, hteo da imade crnca za svojega slugu. A pošto su obe strane bile jednako jake ta je borba među njima trajno trajala, da su se stanovnici nebeski već počeli pobojavati, da bi zbog toga moglo stradati i samo kraljestvo božije. I ta božanska nesloga već je prešla na oba čoveka, i počele su svade među njima. Tada je nebeski ministar Borebore počeo pregledavati zemlju i tražiti prostor za crnca i za belokošca. Posle dugog oklevanja odlučio se je za jednu zemlju, koja je bila pola ravna i svetla, a pola tamna i šumovita. Njegov su predlog bogovi usvojili pa su mu naredili, da tu smesti oba čoveka i da zastraži granice. Borebore je naredio da se skuju dva lanca, na svakom je kraju obesio po jednoga čoveka, a lanac zavio oko vrata. Borebore nije imao krila, ali bio je vrlo mudar, i njegova ga je mudrost, bez truda, zajedno sa tovarom dovela na zemlju. Oba su čoveka ostala privezana na lanac, i on je kod njih ostao stotinu godina. Zatim je rekao sam sebi: »Ako neko dođe i više ne pode, kažu mu da je životinja (poslovica). Među vama ću da povučem među, i vratiću se u nebesa, a vas da prepustim same sebi.« — Sa silnom svojom snagom i ustrajnošću iskopao je veliku jamu. Kada je bio gotov, pokucao je na nebeska vrata i zahtevao je, da počne kiša padati. I u tili se je čas prolila silna kiša sa nebeskih vrata. Padala je dugo i neprekidno. Na kraju je jama bila puna, i delila je crnca od belokošca. Borebore je pogledao svoje delo, i bio zadovoljan s njim. Zatim je uzeo metlu, svu mudrost, koja je bila rasturena okolo naokolo, sakupi u jedan kup i sa njom napuni praznu tikvu, pošto bi božja mudrost mogla da bude opasna za čoveka ako bi ju našao, osim toga Borebore ju je trebao za svoj ulazak u nebo. Stavio je tikvu na glavu, i počeo leteti. Ali nije bilo dobro što je svu mudrost stavio na glavu na mesto da ju je stavio u glavu; tikva je skliznula i pala dole. Tako je Borebore, bez svoga božanstva, sedeo u svetu, siroma kao i ona dva čoveka koja je doveo dole, i napokon je umro.

Međutim je beli našao tikvu, sa znatiželjom ju je podigao i dunuo u nju, da su se sve mudrosti prosule okolo njega. Beše neizmerno srećan sa tim blagom, pa ga je pohranio opreznije nego li Borebore. Prva mudrost koju je usvojio bila je: život bez smrti. Trebalo je da samo rukom zavrti, i postao bi besmrtnan. Malo po malo, prokušao je sve mudrosti, jednu za drugom, ali nije žurio, pošto se nije bojao da bi umro pre nego li sve prokuša, sve usvoji i sve iskoristi. Ali ipak dar besmrtnosti imao je i svoje slabe strane. Njegovi potomci rasli su i množili su se kao »lišće slatkog krompira u polju«, a stari su ljudi postali vrlo ružni i imali su mnogo nabora na obrazima. Zbog toga je praded zaključio da se zahvali prvoj mudrosti, te da će ljudima opet vratiti smrt. Ostale su mudrosti škrto čuvali, i zato ih kod belokožaca stalno sin nasleđuje od oca.

Borebore je, po svome letu iz nebesa, crnca postavio na neki kamen. Tada je crnac govorio sam sobom: »Nijedan rob ne bira svoga gospodara (poslovica). Pošto ne vidim ništa boljega, ja ću da služim kamenu, pošto je on tvrd i postojan, on će pomoći ako mi zapreti zla sudbina«. Od tog časa dalje on je častio kamenje i molio ga je, i sve što je bilo dobro i što je bilo zlo, sve što je imalo moć, sve je on sebi predstavljao kao kamenje i imenovao ih je fetiši. U večje je pod okriljem fetiša legao u krevet, ujutro sa blagoslovom fetiša obrađivao svoja polja, a ako bi neko oboleo pitao bi fetiša za savet.

Jednoga dana dogodilo se je, da je doplevila neka golema stvar po vodenoj jami, koju je pre toliko i toliko godina bio iskopao Borebore. Tu je stvar terala neka sila odozgo, i bila je ponosna i lepa, i plevila je ravno prama zemlji crnačkoj. Kada je bila toliko blizu, da se je govor mogao da čuje, na njoj su vrveli sami beli ljudi, koji su namigivali i pitali: »Kako vam je? Rado bi znali šta nam tu radite?« — Crnci su

se velikim čudom čudili, pa su zatim pozvali svoga poglavara, a kada su se belokošci iskricali na kopno vrlo su ih ljubazno primili i svečano ih ugostili. Docnije su izmehnili svoja iskustva, opažali svoje običaje i navike, i jedan je imao od drugoga korist i veselje. Belokošcima je bilo više do koristi nego li do veselja, i nastojali su da se uvek više okoriste, kako bi se kod svoje kuće mogli razmetavati sa svojim bogatstvom. Postali su vrlo obesni i nisu hteli da napuste Afriku, a da barem jedanput nebi pokušali doći u nebesa, na koja su se jošte vrlo živo sećali. Zbog toga su odredili, da crnci moraju doneti u gomilu sve mužare za fufu (drveni mužari u kojima priređuju hranu fufu t. j. jams¹ i pisang, koje zdrobe i samelju sa debelim klipovima). Kada su svi mužari bili sabrani počeli su da jedan stavljaju u drugi, uvek više i više. Na kraju im je trebao samo jošte jedan da bi došli do rajske kapije. Preturali su sve da bi našli još taj jedan mužar, ali crnci su predali vse do poslednjega. Tada su pomislili da bi najdonjega uzeli i da bi ga stavili uprav na vrh. Ali kada su pokušali da donji mužar izvuku srušila se je silna građevina, i da se nisu tako hitno razbežali bila bi ih sve skupa pokopala. Bili su silno uplašeni, i odatle su se razbežali na sve strane sveta. Od tog časa dalje nisu govorili jednim jezikom, nego je svaki govorio drukčije i više se nisu mogli razumeti.

¹ To je neka vrsta gomoljastog ploda, koji u Africi zamenjuje naš krompir, jedino što je jams mnogo veći.



T. S., Ljubljana:

Vežbače odelo.

Zimi se u našim vežbaonicama teško oseća hladnoća. Naročito u onim vežbaonicama gde prostorije nisu dobro i dovoljno zagrejane. Neprijatno je to osećanje hladnoće u zimskim večerima. I u tom neugodnom osećanju, izvesno, leži razlog da pri svlačenju mnogi lenjivac — zaboravi da se svuče. Svake zime u vežbaonicama imamo prilike da se divimo pravim pravcatim izložbama »vežbajućih« odela muškog i ženskog naraštaja. Osim običnog odela i rublja opažamo naročito debele i »izdašne« haljine od vune. Tako odevene mladiće i devojke ne nalazimo u zaista hladnim vežbaonicama, nego jednako tako i u onim dobro zagrejanim. Verovatno da niko između njih niti ne pomisli kako to odelo slabo koristi njihovom telu i njihovom zdravlju.

Najjači razlozi da vežbamo što je moguće više nagi zdravstvene su prirode. Zadatak sokolskog telesnog uzgoja nije samo sticanje snage i okretnosti, nego jednako tako i zdravlja, krepkog i svestranog trajnog zdravlja. Taj cilj postizavamo u prvom redu jačanjem tela, t. j. navikavamo ga da se što pre i što bolje prilagođava vremenskim promenama. Jačanje samo postizavamo sa kupeljima ili umivanjem u studenoj vodi, sunčanjem (samo to imade još i druga značajna dejstva), te sa zračenjem, t. j. izlaganjem nagog tela uticaju vazduha. To poslednje možemo da radimo najčešće i najlakše, pošto ne treba drugo nego da navikavamo nago telo.

Vežbanje sa odelom na sebi uopće, a naročito sa teškim odelom, pravi je zločin prema svome telu. Kožu ne navikavamo na studeniji vazduh, zbog čega je stalno osetljivo i telo vrlo sklono raznim prehladama, koje mogu da prouzrokuju mnogo ozbiljnije bolesti. Opasnost prehlade je stalno velika, pošto se naše telo, već kod nešto življe vežbe — a takove su sve vaše vežbe! — silno oznoji i odelo ovlaži, a zatim sa takovim odelom na studeni vazduh! Telo koje je naviknuto na studen može da podnese bez velike štete čak i najnižu temperaturu; razume se, razgoličeni nismo stajati i razgovarati, kao što to vole da čine po neke naraštajnice, nego treba da se krećemo i radimo. Nesmeš mirovati tako dugo da bi te počelo zebsti. Verujem da nije prijatno napustiti toplo odelo, to je po kadkad i meni samome nezgodno, ali odlučna sokolska volja brzo će te predrasude da ukloni. Naraštajci, i zimi treba da vežbate što je moguće više nagi. Naraštajnice, vežbajte što je moguće laganije odevene. Jačajte svoja mlada tela sada kada je još vreme i sabirite dragoceno zdravlje za dobnije, da ne postanete iznemogli starci i starice, nego čili starci i čile starice.

Ko se na to nije navikao od proleća, neka nikako ne počne usred zime sa suviše temeljitim jačanjem svojega tela, nego treba da pričekava do proleća. Ali ako smo ipak prisiljeni da telo čuvamo od hladnoće, tada je za to najprikladnija tanka vežbača košulja ili vunena bluza.

Osim toga, što tako slaba odeća omlitavi još mlado telo, i što uopće nije privlačna, ona imade i taj nedostatak, da sadržava neverovatno velike množine prašine. U svakodnevnoj odeći sabire se prašina sa ceste, u školskim i domaćim prostorijama i slično. Razume se ta je prašina vrlo štetljiva i opasna, pošto ona sadrži silnu množinu klica najraznovrsnijih bolesti. Kako da svu tu »blagodat« bez brige unosimo u vežbaonicu? Zar ne verujete da je navala prašine u mnogim našim vežbaonicama zaista neznosna i štetna? Zar još niste osetili u grlu i u plućima veliku razliku između vazduha u takovoj vežbaonici i onog na otvorenom; zar nije niko nikada pogledao što se je sve sakupilo u nosu, ako je sutradan po vežbi očistio nos? Vežbanje u prašnjivom prostoru, jasno, sve može da bude ali zdravo nikada. Zbog toga treba da povedemo bezobzirnu i doslednu borbu protiv prašine.

Treba da počnemo, pre svega, kod sebe, sa svojim odelom. Sa odelom od šetnje nemojmo ulaziti u vežbaonice, a vežbaće odelo da nam bude čisto. Ako ćemo svi tako da radimo, nećemo svojom nemarnošću unašati prah u vežbaonice, niti će trebati da ga iz njih sa trudom bacamo. Treba da stalno budemo svesni, da nemamo dužnosti samo prema sebi samim, nego mnogo, mnogo veću i prema svojoj sokolskoj braći i sestrama, čije zdravlje svojom nemarnošću nikako nismo smemo ugrožavati. Zbog sebe i zbog drugih!



Neverovafno: Cigančad u školi.

Da, cigančiči imaju svoju školu! Ali ne u našoj zemlji, gde bi se našlo za nju, naročito u južnim krajevima, prilično materijala, nego je u Čehoslovaškoj republici, u gradu Užhorodu. Kada ju je 1928. godine osnovalo ministarstvo prosvete i uredilo za dvadesetoro dece, nije se niko nadao da će glas o njoj tako brzo preći granice ne samo toga grada nego i same Čehoslovačke republike. Pa nije ni mala stvar. Prvi pokušaj u Evropi da se ciganska deca vaspitaju u školi, da se pokoravaju školskoj disciplini i da uče! Kolike je važnosti pitanje cigana u mnogim državama, naročito u Srednjoj Evropi, pre svega u našoj državi, gde su u nekim krajevima cigani prava muka za narod!

U Užhorodu mnogi su cigani svojim rukama saradivali kod gradnje svoje škole. Odlučili su da će potrebnu ciglu zgotoviti sami. Starešina cigana tu je odluku potrdio svojeručnim pismom, a potpisali su ga nepismeni cigani — svojim paocima. Pa su svoju reč i održali; šta više, preostalo je 5000 komada cigle!

Gradnju ove škole, novčano podupreše, među ostalim odličnim ljudima, i sam pretsednik republike, a zatim ministarstvo prosvete i autonomna uprava grada Užhoroda.

Škola se nalazi na periferiji grada, u ciganskoj mahali. U drvenim kućercima, kamenim potleušicama žive cigani, a ove možemo nazvati ciganskom aristokracijom. Većinom su to mali zanatlije i svirači. Imaju svoje stalno boravište, dok mnogi od njihovih suplemenika još žive nestalnim životom, većito putujući iz kraja u kraj.

Pomenutu školu polaze većinom cigančiči iz ciganske mahale, ali i po koje dete putujućih cigana. Škola je vrlo čista i uređena, a oko nje se nalazi vrt. Urednost i čista spoljašnost spadaju naravno među najvažnije nastavne predmete. Već zgrada sama treba da pokaže deci da je život u čistoj kući kudikamo ugodniji, ona mora u deci pobuditi želju po ugodnom stanu i kod kuće.

Cigani su po svome značaju umetnici. To umetničko nagnuće pokazuje se već u školi. Sem toga svaki je ciganin rođen muzičar. Na to nije zaboravila ni ciganska škola u Užhorodu; kraj ormara za knjige i zemljepisne karte ima i jedna naročita stena za violine. Čitavi nizovi malih violina više ovde mirno jedna do druge. Svaki učenik poznaje svoj instrumenat; glazba i pevanje spadaju među najmilije nastavne časove malih cigančiča.

Napominjemo, uzgred, da je Slovenac slovničar Miklošič bio prvi koji se je počeo baviti sa proučavanjem ciganskoga jezika.



Risanje crnom kredom.

Crna kreda za risanje (ne mislim masnu kredu ni olovke) može da se upotrebi isto kao i olovka, da se plohe prevuku glatko ili pak da ih crtaš. Ako želiš da crnom kredom postigneš što moguće jednoličnije i meke glatke plohe, treba da se poslužiš brisačem (vidi sl. 1), napravljenim iz upijača ili meke zavinute kože, kojim prevlačiš kredu na papiru. Kredu držiš koso i širokim mekim crtama prekrivaš željenu plohu uvek u jednom smeru (ne u istom smeru natrag). Te crte zatim razvučeš brisačem, najpre pravokutno na crte, koso na crte i naposljetku u smeru crta. Manje plohe možeš prevući prstom. To prevlačenje ne sme se preteravati, jer bi takova risarija slabo izgledala.

Crnu kredu možeš dobiti u trgovinama obvijenu i drvom poput olovaka i to u raznim tvrdoćama. Preporučuje se meka kreda, kojom se mogu lepše prevlačiti crte.

Risati možeš na hrapavoj strani boljeg omotnog papira. Najbolji je za to dlakasti papir. Od osobitog su učinka slike na svetlom papiru u bojama, koji dobivamo u trgovinama pod imenom »Natur-papir«. Na taj papir možemo također risati i belom kredom, na kojemu srednje tamna mesta pustimo prazna, a svetlija mesta prevučemo belom kredom. Belu kredu upotrebljavaj veoma štedljivo; njom ističeš uistini samu najsvetlija mesta. Crnom i belom kredom narisana mesta ne smeju da se neposredno dotiču; vezu među njima treba da tvori ton papira.

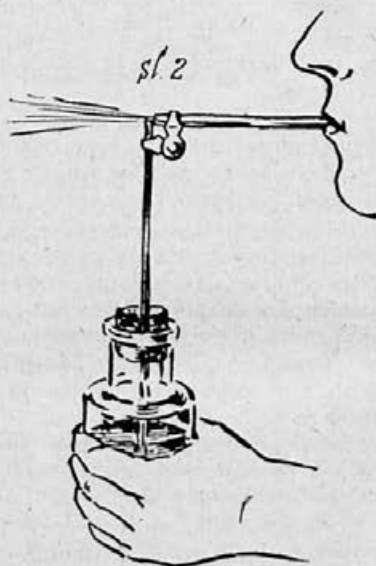


Pogrešna mesta brišeš gumenom masom (u trgovinama ju nazivaju »knetgumija«) ili pak kluhcm, koji nije previše svež.

Risarije kredom brzo se zamažu i stoga ih moramo učvrstiti (fiksirati). U alkohol stavimo nešto »šelaka« i tom rastopinom poprskamo risariju (vidi sl. 2). Naravno, prskati se ne sme pregusto, jer bi se tako ta šelakova rastopina mogla da nakupi u kapljice, i time bi risarija postala tamno piknjasta.

Cev za prskanje možeš da napraviš i sam iz dva kokošja pera, koja pričvrstiš u pravom kutu.

Slika »Povratak« narisana je crnom i belom kredom. Bela kreda je mnogo upotrebljena, jer slika pretstavlja snežni kraj. Tamno nebo u pozadini prevučeno je, dok spreda slika nije prevučena.



Risanje ugljenom.

Takoder i ugljen je izvrstan materijal da se postigne slikarski efekat. Njegova upotreba pak prilično je teška i zahteva mnogo pažnje u radu. Ugljen omogućuje risanje brzo i u velikim potezima i zato je najobljubljeniji materijal za skice velikog formata i za anatomske studije.

Za risanje ugljenom može se upotrebiti i hrapava strana omotnog papira, koji se dobije u većim trgovinama, nazvan »Ingres-papir«. Najpre treba da narišeš obrise u bledim ali sigurnim potezima, da izbegneš češće popravljanje. Ugljen ostane na papiru kao fin papir. Često brisanje i popravljanje izgledi

papir, na koji se onda ne može uhvatiti ugljen. Brisati ne smeš gumijom već prstom ili pak mekom kožnatom krpicom. Zatim nastavljaš ostali rad u širokim potezima. Ako nećeš da se poznaju pojedine crte, možeš ih izbrisati brisačem, ali moraš pri tome da znaš, da tako ploha postaje tamnija. Na



Povraćak

koncu pak povadi iz risarije najsvetlija mesta i to mekom gumenom masom ili pak kruhom. Nekoji to rade ovako: Najpre narišu obrise, zatim pak prevuku senaste delove širokim potezima, ponešto tamnije nego su u zbilji. Kičicom srednje širine i plosnato stisnutom, kakovu upotrebljavamo za uljne boje, prevučemo senaste delove jedanput koso, drugi put pak u smeru poteza. Deo uglja povuče se tako iz sene na rub senastog dela i time se postizavaju lagani prelazi iz sene u svetlost. Tamnije delove možeš još jednom

da prevučesh ugljenom i izravnaš kičicom. Na koncu povadiš gumijom najsvetlija mesta. Naročito slikovit učinak postignućesh, ako uske crtaste svetle deliće n. pr. kod vlasi predeš vlažnom kičicom.

Također i risarije ugljenom fiksiraš kao i one kredom. Pri fiksiranju ne drži cev prskala preblizu slike, jer sliku tamo možeš pokvariti. Te kapljice na slici se poznaju kao svetliji madeži.

Kao uzorak risarije ugljenom priložena je slika »Pri mesečevom osvitu«.



Pri mesečevom osvitu

Naši pesnici

J. Albreht, Ljubljana:

Pod praporom.

Biló je, bratje, božje naročilo,
v grobove mrke zasajena oporoka,
v vekóv trpljenja pisano volilo:

Zakaj se v žalosti je razbolela majka
Jugovičev,
zakaj v smrt omahnilo devetó soko-
ličev?

Biló je, bratje, božje naročilo,
da groza in gorje in petih vekóv kri
zrahlja nam zemljo, lého oplodi,
kjer rastlo bo kot gora pod nebo
svobóde naše vzvišeno drevo!

Ste slišali že, kak ravsaja vihar
in palijo bliski in strele?

Teodor Čerevicki, Srem. Mitrovica:

Naraštajac — starešini!

Danas, kad se celom otadžbinom našom
šire zvuci pesme, radosti, veselja,
slaveči slobodu i ujedinjenje
šaljemo Ti pozdrav s mnogo lepíh želja
iz ovoga doma gde se bratstvo gradi,
uzdanico naša, starešino mladi!

Širom otadžbine, svud se vijú gnjezda,
u kojima mali sokoliči poje,
tu se uče bratstvu, ljubavi i slozi,
razvijaju telo i mišice svoje;
veselo sa voljom tu se složno radi
pod okriljem Tvojim — starešino
mladi!

Majcan Ivo, Senj:

Sokolu smelom!

Pohitaj žurno, Sokole smeli,
u nove kraje gde vlada mrak,
predvođiće te Orao beli, —
na tome putu pohtvat je lak.

Tamo za onom visokom gorom,
tamo je zamro slovenski glas;
pohitaj žurno, još ranom zorom,
i klikni braći: — evo sad nas!

Kaj bliskov, viharja in strel nam je mar,
pa da so vse sile pekla se zaklele:
Mi, bratje, smo rod, ki iz groze je vstal,
Dobrudža očete nam v smrt je objela,
od groze rdeče se tresel je Kras,
grobovi so goltali žrtve za nas!
Za nas in za naše svobode drevo
grobovi, grobovi širom zémlje cveto!

Krepkó zdaj postavimo nogo na to
s trpljenjem stoletnim oteto zemljó,
in úrimo mišice, vádimo srca,
bistrímo si misli, duhá jeklenímo!
Za dedov čast in očetno ime,
za domovine moč in slavno ime
kot živa stena Sokoli stoje!

Kada ojačamo svoja zdrava tela,
mi ćemo Ti garda najvernija biti;
čuvaćemo s Tobom otadžbinu našu,
za nju ćemo rado i krv svoju liti;
u boj ćemo poći sa verom u Boga,
pod komandom dičnog starešine svoga!

Slobodno, od srca polažemo zavet
da ćemo do groba sokolovi biti,
sokolskoj ideji služićemo verno
a Tvoja će ruka uvek da nas štiti;
biti dobar soko — dužnost nam je sveta,
starešino, zdravo! Na mnogaja ljeta!

Braća te mole, i tiho zovu,
al tuđin kleti im ruši dom, —
Soko podignut zgradu će novu
i proslavit ime narodu svom.

Pohitaj žurno ponos to traži, —
traži i sloga naroda tvog; —
pomozi svom bratu, rane mu blaži,
na putu će te pratit pravedan Bog.

Tam ob Soči...

Čul sem žalostne glasove,
ki so preko Nanosa v domove
naše pripiskali,
zaječali in zaplakali...
Vi, bratje, tam preko,
li čujete stok
tisočih nesrečnih?
Li čujete jok
žena in otrok
vaše krvi?
Poslušajte glas,
ki prihaja do vas
od Soče, Gorice, Solkana,
še Istra vas kliče,
Pazin, Pulj, Lovrana
vas zovejo,
prosijo,
kličejo vas.

Oj, bratje v svobodi,
al' bliža se dan
ko Veli on Joža zbudi se,
oj, sestre v svobodi,
al' kmalu se san
izpolni Matjažu v gori?
Tožno dalje so ječali
in odgovora čakali,
vse zaman —
bile so le večni san
prošnje vseh nesrečnih.
In z vetrom južnim, lahkim
so prek' Nanosa odpluli
žalostno so zaječali,
bratom, sestram —
zaplakali...

Bendiš Ivanko, Kotor:

Napred složno...

Napred, složno, brate, sestro,
Na sokolski stupaj nad,
Jačaj telo, krepí dušu,
Dok ti teče život mlad.

Napred, složno, brate, sestro,
Nek te greje sunca trak,
Bez Sokolstva dušu bi ti
Obuzeo crni mrak.

Napred, složno, brate, sestro,
U slozi nam čvrst je Dom,
U Sokolstvu naša snaga
Biće jaka kao grom.

Napred, složno, brate, sestro,
Pred tobom je dalek put,
Ne plaši se — silna volja
Razmrškaće kamen ljut.

Napred, složno, brate, sestro,
Na po puta nemoj stat,
Ljubav domu nek te krepí
I svom bratu budi brat.

Napred, složno, brate, sestro,
Da nas bude velik broj,
Otađzbina kad ustreba,
Da stupimo svi u boj.

Napred, složno, brate, sestro,
Sokolski te zove glas,
Jačaj telo, krepí dušu,
U tome nam leži spas.

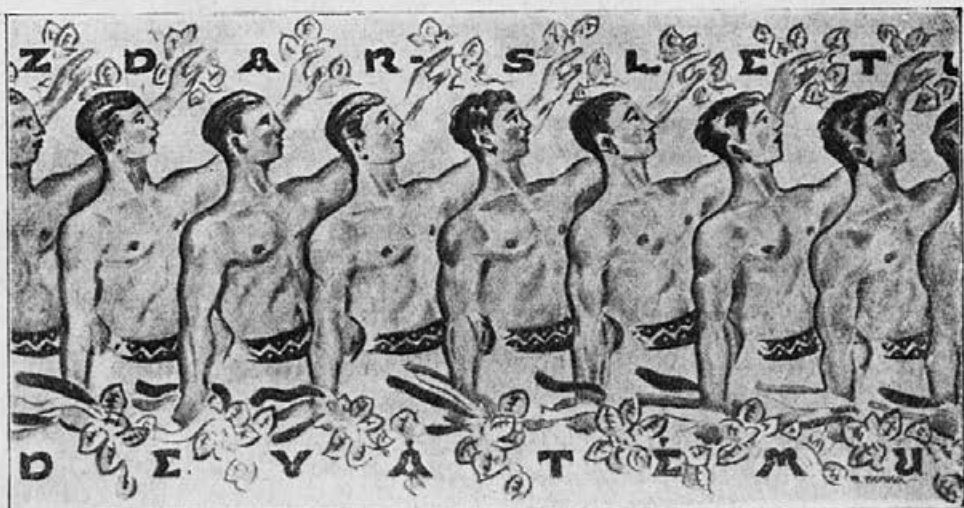
Ivan M. Ušćelić:

Decembar prvi...

Kao znak pobeđe posle ljuta boja,
decembar prvi niko je iz krvi!
U njemu živi ljubav, bratska sloga.
On je dan Slobode, kraj ropstvu i tami,
početak nove milosti od Boga.

Sokoli braćo,
To je slavlje naše!
Čuvajmo budno Otađbinu svoju,
za koju mnogi živote daše
za sreću naroda i budućnost bolju.
Divovski snažni duhom i telom,
dostojni ljubavi i milosti Boga,
kažite svuda, gradom i selom,
da nas vezuje ljubav i sloga.





Radovi našeg naraštaja

† Milorad Topalović.

11 novembra ov. god. zadesio je bijeljinske Sokole i Sokolice težak udar. Toga dana izgubili smo iz svojih redova jednoga od najbolje braće i drugova. Neminovna smrt pokosila je tog dana jedan mladi život; tog dana ugasnuo je život Milorada Topalovića, uč. VIII. razr. gimnazije i naraštajca Sokolskog društva u Bijeljini, koji je svojom iskrenošću, poštovanjem i radom u sokolani služio uvek kao uzor i primer svima. Mlad kao rosa, pun snage, idealizma, požrtvovnosti i poleta, pao je pod zamahom koše ne-

umitne smrti, ostavljajući braću i sestre ucveljene i rastužene.

I po samom veličanstvenom pogrebu i po neizmernoj tuzi sviju prisutnih videlo se, koliko je bio cenjen i voljen od sviju nas. U ime Sokola i gimnazijskih drugova oprostio se je s pokojnikom pred grobom brat Mirko Đukanović, uč. VIII. razr. gimnazije.

Dragi brat umro je za nas samo fizički, dok duhovno on živi i večno će živeti u srcu svakoga bijeljinskog Sokola i Sokolice.

Večan mu pomen među nama!

D.

Dragan Raić, Ljubljana:

Iz davnih časov.

(Konec.)

Takoj sem si mislil, da je oče. Že od nekaj sem opažal na njem nekaj čudnega. Včasih ga je nekaj prijelo in ni imel miru nikjer! Kot da ga nekaj preganja. Takrat je vselej šel ponoči v gozd, se pogovarjal sam s seboj in se vedel zelo čudno, kot da se z nekim prepira. Večkrat sem šel za njim, ker sem se bal, da bi se mu kaj zgodilo. Tudi to pot sem mu sledil.

Spet je godrnjal, a razumel nisem ničesar. Ko je pa veter posebno močno sunil, da se je opotekel, je glasno vzkliknil: »Rajši bi šel v kres hudiča klicat, kakor v takem vremenu na grad!« Meni je zastala sapa. Kot bi mi nož sunil v srce. Ušel mi je rahel vzklik. Oče se je naglo ozrl in v roki se mu je posvetil nož. Nisem več vedel, kaj delam. Najrajši bi bil sko-

čil naprej in pustil, da bi me rodni oče ubil. Tedaj sem se pa spomnil na vas; vaščane, vaše trpljenje in gorje, če graščak zmaga. Spomnil sem se ubogega Štefana, ki ranjen leži v grajski ječi, spomnil sem se tudi Marjetice. Vedel sem, da je sedaj zame izgubljena, a navzlic temu sem jo hotel rešiti. Urno sem zbežal in pustil očeta, da je šel naprej, misleč, da je prepodil zajca.

Doma sem hitro zajahal konja in odjedil sem, da vas posvarim.«

Stanko je končal in se oziral na okoli, da vidi, kakšen vtis so naredile njegove besede.

Skalar je malo pomislil, potem se odločno obrnil do svojih pomočnikov in jim zaklical:

»Zberite ljudi! Takoj nad grad!«

Kmalu so se zbrali bojovníki v velikem krogu okoli svojih voditeljev.

Skalar je stopil na star panj in spregovoril:

»Možje in fantje! Vsi veste, zakaj smo se zbrali! Dosti je graščakovih krivic, poiščimo si sami pravice! Kakor veste, smo hoteli grad napasti jutri ponoči. Toda stari Mrzlikar nas je — udarjen s slepoto — izdal. Njegov sin je bil toliko ponosen in pravičen, da nas je posvaril. Torej smo se odločili, da izvršimo napad takoj. Prosim vas, bodite pokorni svojim poveljnikom, sicer je vse izgubljeno. Kakšno uro bomo še počakali, da razdelimo orožje in se uredimo, potem pa odrinemo. V boj za staro pravdo!«

Čez uro se je mala vojska tiho plazila proti gradu.

*

»Pusti me, duša pogubljena,« je zastokal Mrzlikar in se opotekel. Prihajal je z gradu, kjer so ga sprejeli z odprtimi rokami. Graščak se je zadovoljno smejal in mu dal za nagrado možnjo cekinov. Izdajalec je nato hitro krenil domov, da s svojo odsotnostjo ne vzbudi suma. Ko je pa prišel iz gradu v gozd, je nanj vplivala njegova tajinstvenost in pa strašno vresme, da se mu je začela oglašati vest.

»Kaj me neprestano preganjaš?« je spet zamolklo spregovoril. »Saj sem tudi jaz prodal svojo dušo satanu!«

Mrzlikar je ponovno izgubil ravnotežje, segel z rokami v praznoto predse in zakrilil, kot bi se s kom te-

pel. Kakor da sanja, je krenil s poti v gozd.

»Spusti me, vrag!« je zahropel, se spotaknil ob korenino in padel.

»Si vesel, da si me premagal, ha!« se je zarežal ponovno. »Toda ne boš me, ne! Glej, že vstajam,« se je oju-načil in se s težavo pobiral s tal. Nenadoma pa se je stresel, grozno razširil oči in zastrmel nekam v temo.

»Izgini, prikazen! Saj ni res, saj te nisem jaz! Ne kaži mi svojega zabuhlega lica in krvave rane!«

Zdelo se je, da ga je moč zapustila in sesedel se je na tla.

»Tisočkrat sem že preklel tisti dan in uro, ko me je hudič pregovoril. Prokleti denar! Ali ni še dosti pokore? Ne vem, koliko maš sem že plačal za mir tvoji duši! Pusti me že pri miru! — Naredi z menoj kar hočeš, meni je vseeno!«

Govoril je vedno tiše, s prosečim glasom in zdelo se je, da se je vdal v usodo. Očividno so mu vstajali v duši grozni spomini na kak dogodek iz njegove neznane preteklosti.

Mirno je sedel na tleh in gledal v temo. Nenadoma pa je spet skočil pokonci in poskušal zbežati. Opotekal se je sem ter tja, se zaletaval v drevesa, padal in se pobiral in z blaznim glasom govoril:

»Bežite od mene, duše pogubljene! Ne stegujte svojih bledih rok proti meni! Odpustite, da sem vas izdal!«

Nenadoma je bilo videti, kot da se je iztreznil. Ustavil se je, segel z roko v lase in rekel:

»Kaj sem spet storil? Koliko ljudi bo spet trpelo zaradi moje nesrečne narave?« in se začel na glas jokati kot otrok.

Nenadoma se je blazno zakrohotal:

»Ha, ha, ha! Kako sem neumen! Ne bodo me kaznovali, ne! Pobegnem jim!«

Ozrl se je po drevju in segel z roko po pas...

*

Po grajskem dvorišču se je razlegalo veselo petje in vrisk: kmetje so proslavljali zmago.

Zmagali so z lahkoto. Vse je šlo po sreči in natanko po načrtu. Ko so prišli pred grad, je bilo popolnoma oblačno in tema je bilo kot v rogu. Vojska se je ustavila za grmovjem tik pod vrati. Stari Skalar in France sta

šla trkat na vrata, češ, da sta se prišla javit, kot je zahteval graščak. Vratar je brez obotavljanja spustil most in odprl vrata. Ko sta kmeta stopala skozi vrata, ju je stražnik zaničljivo nahrulil:

»Ali sta se zbala in pokorno prišla, puntarja prevzetna? Gospod vama bo že pokazal!«

Komaj je izgovoril, mu je že trčal Skalarjev nož v grlu in zrušil se je brez besede, za vratarja pa je poskrbel France. Nato sta poklicala vojsko in odšli so tiho na dvorišče. Tu je poslao Skalar većino kmetov nad hlapce sam pa je odšao z izbranimi v grad. Hlapci so vsi spali in so jih skoro brez upora povezali. Le nadzornik se je upiral, a Stanko se mu je takoj maščeval za storjene krivice. Tudi z grajskimi je bilo lahko delo. Stari graščak je od strahu pred nabitimi kmečkimi puškami omedlel, mladi pa se takoj vdal, ko je videl, da je vsak upor brezuspešan. Vso grajsko rodbino so

nato hitro odvedli v gozdno jamo in jo zastražili. Skalar, France in Stanko pa so vdrli v ječe in oslobodili ujetnike.

Po dvoriščih se je razvilo veseljačenje, ki je trajalo do ranega jutra. Zmagovalci so zakurili ognje in se gostili s priboljški iz grajskih shramb in kleti. Ko je sinil dan, je Skalar ukazao razhod in na gradu je ostala le četa stražnikov. Vsi drugi so se vratili domov. Kmalu se je začelo navadno vsakdanje življenje.

Pogajanja med kmeti in graščakom so bila naglo končana. Stari graščak je hitro pristao na pogoje in se izselio, da niso nikoli već slišali o njem. Mladi je pa obljubil kmetom, da jim bo primerno znižao davke in tlako in bo z njimi milo ravnal. Svojo obljubo je vedno držao. Kmetje so živeli posicij v miru in zadovoljstvu. Počasno su pozabili ta dogodek in čez nekaj desetletij so ga pripovedovali starci svojim vnukom ob dolgih zimskih večerih.

Momirov Momčilo, Vel Bečkerek:

Letovanje Bečkerečkog Sokola na Jadranu.

Sokolsko društvo Vel. Bečkerek vodi svake godine svoje članove na naše Primorje, pa je i ove godine priredilo za svoje članove letovanje u okolini Splita, u poznatim Kaštelima.

Ovogodišnje provođenje i život na letovanju prolazio je veoma lepo i skladno, lepše nego ranijih godina, zahvaljujući iskustvu našeg staroste brata Miloša Stanojevića, koji je kao šef kolonije uložio mnogo truda, da bi udovoljio svim zahtevima i teškoćama, koje su skupčane oko jednog letovališta, koje broji ne manje od 80 članova. Svi prisutni podelili su se u dve skupine, i to na članstvo i naraštaj. Za članove je uzeta pod zakup jedna ovela vila pored same obale, dok je za naraštajce sagrađena, u neposrednoj blizini vile, francuska baraka, sagrađena po samim naraštajcima, uz pripomoć svoje starije braće. Život baš u toj baraci tekao je, verujte mi, tako ugodno i zadovoljno, da smo još na obali samog mora sanjali o narednom letovanju buduće godine, te bili ushićeni maštajući o njem.

Kućni red i u opšte disciplina bila je bez prigovora. Za vreme ručka sva-

ki je član bio dužan da sedi na svojem određenom mestu, gde ga je dvorio dežurni, koji se je svakog dana smenjivao. Hrana bila je izvanredna, jer se nije štedilo. Što se tiče međusobnog ponašanja, o tome se može reći, da je bilo vrlo dobro, jer nagovor sa strane brata starešine o međusobnom ponašanju u koloniji i van nje, toliko je učinilo, da se je shvatilo sve ono, što je brat starešina hteo u njemu napomenuti i razumelo tako, da ni jedan izgred nije učinjen.

Pored kupanja i sunčanja radili smo i učestvovali na svim tamošnjim manifestacijama, koje su održali Sokoli i razna druga prosvetna i nacionalna udruženja. U sokolskim odorama učestvovali smo prvi put na sletu Sokolskog društva »Donja Kaštela« izvodeći vežbe, koje smo vežbajući svakog jutra pre doručka, naučili.

Prisustvovali smo također svečanostima, koje su priredili članovi »Jugoslavenskog akademskog kluba« u Trogiru, gde smo također vežbali nekim osobitim oduševljenjem pred starodrevnom crkvom sv. Ivana Trogirskeg, gde je i naš starešina održao

prigodni govor, u kome je istakao cilj Sokolstva i zajedničke dužnosti sviju Jugoslovena. Pored ovoga priredili smo nekoliko pozorišnih pretstava s igrankom, dajući na taj način prilike da se u veselju i zabavi upoznaju braća s braćom.

Ovakvim radom i požrtvovanjem za njihova plemenita nastojanja, zadobili smo njihovu naklonost tako, da je rastanak, a naš odlazak iz onog, za nas predragog mesta, zapravo jedna svečanost na kojoj se izlevaju svi bratski osećaji, i gde se zavetuje i obećava vernost i gostoprimstvo. I mi njima i oni, meštani, nama. Gde se

gri i ljubi samo onako, kako to mogu samo iskrena i prava braća.

A sada, kolika je naša naklonost prema onom dragom kamenu i bistrom moru i prema onima, koji ga čuvaju! Mi Sokoli iz Banata nameravamo da iz onog kamena sazidamo veličanstveni dom, čija će se ukrašena spoljašnjost ogledati u čistom ogledalu, u tom plavom moru, a čije će odaje primati dragu braću sa svih strana, gde će dragi Dalmatinci čekati, uveren sam, raširenih ruku braću Banačane, koji će s njima zajednički vaspitavati telo, volju i osećaje, koji će ih i vezati u jednu snažnu nacionalnu, nerazdvojnu celinu.

Mirko Đukanović, Bijeljina:

Kad se zamislim . . .

Kadgod se zamislim da se uzduž Vardara do Triglava, od Jadrana pa i popreko naše velike kraljevine, od preko Dunava po plodnom Banatu i Bačkoj, slobodno i bez zapreka misli i diše, svojom slobodnom zemljom slobodno kreće među slobodnom i ujedinjenom braćom, gde se uvek čuje isti govor, iste pesme, iste misli, ne mogu a da ne pomislim i na ono naše tužno doba tame i robovanja, doba razdora i mržnje, zlobe i inata. Dugo je bilo to teško doba, u kome je naš narod najbolje svoje snage davao neprijatelju, da bi ih ovaj, držeći se onih latinskih poslovice »Deli pa vladaj« i »Gde se dvojica svađaju, treći se koristi«, upotrebio za svoje mračne i podle ciljeve, za razdvajanje brata od brata, za ubijanje osećaja bratstva i ljubavi. Davalo se je snage neprijatelju, od koga je pretila opasnost, da tim svojim podlim radom dovede naše nacionalne snage do potpune razbijenosti, da zatruje i zaoštri svake među-

bratske odnose, da bi tako isključio svaku bratsku saradnju na oslobođenju i ujedinjenju.

Ali to mu nije pomoglo. Braća su najposle zbacila koprenu s očiju, videli su ko im je zajednički neprijatelj, i osećaj bratstva i ljubavi postade tada jači nego i kad pre. Pokajničkom tužom grešnika gledali su za sobom jedan dugi put, po kojemu su neprijateljski prsti sejali zlobu i mržnju, a tamo daleko, na horizontu, svetlile su se tačke, koje su osvetljavale i pokazivale nekadašnje međusobne veze između istokrvne braće. Te svetle tačke pokazale im i nove puteve kojima treba da pođu, da bi se popravili prošli gresi i ispunile njihove najveće želje. I kao okrepljeni nekom božanskom i nebeskom snagom i odvažnošću, braća se razmahnuše, razbiše guste redove neprijateljske i padoše jedan drugom u zagrljaj. Zagrljeni, visoka i vedra čela, stupaju sada smelo u susret lepšoj i sretnijoj budućnosti.

Makso Pelosa, Sušak-Trsat:

O radu naraštaja u Sokolstvu.

(Zamisao jednog naraštajca.)

Dokazalo se da je posleratni naraštaj popuno jednak predratnom u težnjama, delima i uopšte u nacionalnom i sokolskom radu.

U ovom svom malom sastavu hteo bih da iznesem nekoliko misli o samostalnom radu naraštaja o osni-

vanju naraštajskih odbora u SSKJ, i o praktičnom sokolskom radu nas posleratnih naraštajaca u slobodnoj Jugoslaviji, da raspravim o koristi tih odbora, o odnosu njihovom prema propisima »Organizacije«, o protivnicima i prijateljima osnivanja ta-

kovih odbora, o uspehu dosadanih N. O. (naraštajskih odbora), o idejnom radu N. O., predložio bih braći plan rada (naročito prosvetnog), i t. d., a biću zahvalan braći, ako me upozore na koju krivu misao ili na slabu posledicu. — Treba naglasiti, da ova kovi odbori već postoje u nekim sokolskim društvima i da lepo i sa uspehom rade. — Po izveštajima u »Sokoliću« postoje u SSKJ sledeći N. O. koji su pokazali velik napredak u prosvetnom i tehničkom pogledu: Valpovo, Sušak, Beograd II, Koprivnica, Sarajevo, Dubrovnik, Zagreb II, Križevci, Bjelovar. Sigurno da ih ima mnogo više!

Brat Laza Popović u svojim »Sokolskim rečima« upozorava na rad sviju kategorija u miru i u ratu, te spominje neke praktične radove, pomoć nacional. organizacijama, škola i t. d. Najbolja priprava za te poslove bio bi rad u N. O. Život je borba. Nas je uvek premalo. Sokoli ne smeju da čekaju prilike, već da ih stvaraju. Soko ima svagde i uvek priliku da sokolski radi. Za mnoge nacionalne dužnosti i akcije Sokoli bi se najbolje i nasigurnije pripravili, ako bi taj rad započeli već u N. O.

Sastav N. O.

Upravni odbor:

Pretsednik. — Potpredsednik. — Tajnik. — Zamenik tajnika. — (Blažajnik.)

Radi boljeg i celishodnijeg prosvetnog rada osnoval bi se posebno prosvetni i tehnički odbor.

Prosvetni odbor P. O.):

Pretsednik i 5 do 8 članova i 3 do 5 zamenika, koji će na prvoj sednici (koja se mora održati bar za jednu nedelju po osnivanju N. O.) podeliti međusobno sledeće funkcije: tajnik, potpredsednik, (zapisničar), knjižničar, novinar, sabirač otsećaka, statističar, (otsek umetnički), otsek obrambeni i druge po potrebi, sa zamenicima.

Tehnički odbor (T. O.):

(Zamenici prednjaka), predsednik i 4 do 6 članova i 2 do 4 zamenika, koji će na prvoj sednici (koja se mora održati bar za jednu nedelju po osnivanju N. O.) podeliti međusobno sledeće funkcije: tajnik — potpret-

sednik, (zapisničar), referente za laku atletiku, proste vežbe i sprave, druge po potrebi, sa zamenicima.

Oba odbora: 2 člana za odbor za saradnju P. O. i T. O.

Odbor za saradnju P. O. i T. O. ima 4 člana (2 iz P. O. i 2 iz T. O.) koji između sebe biraju predsednika.

Rad svih odbora nadziru braća prednjaci i društveni odbor. Pojedini odbori će iza osnutka izraditi potrebne pravilnike po uzoru i u skladu sa propisima organizacije. V slučaju da koji već izabrani funkcionar u određenom roku ne pokaže nikakve aktivnosti, treba da se na njegovo mesto, po opomeni, na vanrednoj sednici, bira drugi. Redovne bi se sednice pojedinih odbora održavale svaki mesec. Pravilnici bi se imali izrađivati u sporazumu sa predsednikom P. O. Jedno lice ne bi moglo da vrši više funkcija. Izuzetak bi činila mala društva.

Osnivanje narašt. odbora nije ni pošto protivno propisima u organizaciji, već se podudara s njima, jer pravilnik Prosv. Odbora (Saveza, župe a i društveni), član 7, stavak 3, izričito naglašava da prosvetni odbor (župe i društva) može da za rad u svom delokrugu upotrebi i druga lica (pa bilo i izvan sok. redova). To može da učini i T. O. Dakle se i naraštaj može da uposl radom u promicanju društvenih ciljeva. Možda je i bolje da u propisima Organizacije nije izričito napomenuto i naredeno osnivanje naraštajskih odbora, jer bi upravo naredba izazvala otpor i nerazumevanje i time bi bio sav taj rad samo spoljni i prisilan.

Na I. godišnjoj glavnoj skupštini SSKJ u Beogradu napomenulo se i naglasilo da su svi članovi našeg saveza funkcioneri, ma da i nemaju određen delokrug rada.

Izričite koristi osnivanja i rada N. O. bile bi ove:

1. Naraštaj bi se unapred pripravljaao za rad u članstvu,

2. tim bi se radom unapredio naraštaj u svakom pogledu (prosv., discipl., moral., bročano, kvalitativno) i olakšao rad društvenom odboru,

3. ne bi bilo takvih razlika između naprednijih i ostalih društava našeg saveza, te bi se postigla ujednačenost,

4. paralizovao i osujetio bi se rad naših neprijatelja već kod naraštaja,

5. na granicama naše otadžbine bi to bio snažan obrambeni rad,

6. bio bi taj rad lep odgovor našim neprijateljima, koji osobito nastoje odvratiti omladinu od Sokolstva,

7. nastala bi među naraštajem plemenita utakmica,

8. približili bismo se naraštaju Č. O. S.,

9. dokazali bismo da nismo samo gimnastička organizacija,

10. nekoji zalutali naraštajci iz nekih mesta gde je sedište župe uobražaju si da su »vredniji« od svojih drugova na selu, zaboravljajući sokolsku jednakost. Radom u N. O. bi naša braća sa sela dokazala svojim »gradskim« i ostalim drugovima, da su im potpuno ravnopravna.

11. svako od nas znade da u svom mestu ima mnogo prijatelja Sokola kojih iz nekih obzira prema našim neprijateljima ne stupaju u Soko. Videći da već naraštaj zrelo sokolski misli i radi, upisao bi se takav naš prijatelj odmah u Soko,

12. mladi se ljudi međusobno najbolje poznaju, te bi bilo poželjno da oni sami sebe vode i organizuju.

Posledice osnivanja narašt. odbora brzo bi se videle. Već se sada vidi u malo pre nabrojanim društvima da osnivanje N. O. nije bilo na odmet, ni na smetnju. Osobito to dokazuju Beograd II, Zagreb II, Valpovo, Bjelevar, ne isključujući druga.

Da se rad u N. O. odvija solidno potrebno je da celokupni naraštaj dobro pozna propise »Organizacije«. Osobito je to potrebno članovima N. O. koji moraju da nastoje da u slučaju zapreke, premeštenja i t. d. imaju sposobnog zamenika i naslednika.

Rad N. O. I. Upravni odbor. Pretsednikom N. O. je najzgodniji i najpozvaniji voda naraštaja. Njegova bi dužnost u naraštaju bila analogna dužnosti staroste u društvu. Njega bi sem ostalih, zapala dužnost da svaki put iza vežbe zapita pred vrstom: »Ima li ko da što predloži?« (U za-

menu činio bi to predsednik P. O.). U slučaju da su kakvi predlozi aktuelni i lepo obrađeni slali bi se uredniku »Sokolića« na tisak. Time bi se potaknuo literarni i opšti sokolski rad naraštajaca.

Potpredsednikom treba da bude prvi prednjak iza vode naraštajaca ili lice iz redova naraštaja. Njegova bi dužnost bila da u svemu zamenjuje predsednika.

Tajnikom treba da se izabere takav naraštajac koji uz dobro poznavanje sokolske ideje i literature ima vremena i volje da obavlja tajničke funkcije. Tajnik je duša društva, te mora da bude u najužoj vezi sa pret. P. O. Radi po odredbama u »Organizaciji«, a uz to obavlja i one funkcije koje iako nisu navedene u »Organizaciji« spadaju u delokrug tajnika (čitanje okružnica pred vrstom).

Blagajnika N. O. ne mora da ima, jer se njegove funkcije radi bržeg i solidnijeg rada, mogu da povere tajniku ili predsedniku N. O. t. j. vodi naraštaja.

II. U delokrug gotovo celog odbora spadaju funkcije koje se ipak moraju izričito da povere jednom članu (navesti u pravilniku):

1. Staranje, da se u pojedinim župama održe (makar u vezi ka prednjačkim tečajevima) kurzevi za vođe naraštaja (osobito spada u delokrug T. O.),

2. širenje sokolske štampe (sav naraštaj, osobito P. O.),

3. održavanje veze sa društvenim odborom,

4. izradba pravilnika za sve funkcionere, oteke i referente,

5. rad za donošenje pravilnika o N. O.,

6. održavanje veze sa drugom kategorijom (muški naraštaj sa ženskim i obratno) u svrhu osnivanja N. O., ako ga nema, i u svrhu održavanja sela, prosvetnih sastanaka, i t. d.,

7. plemenita utakmica sa društvenim odborom, s težnjom da se postignu veći uspesi i aktivnost u sokolskom radu.

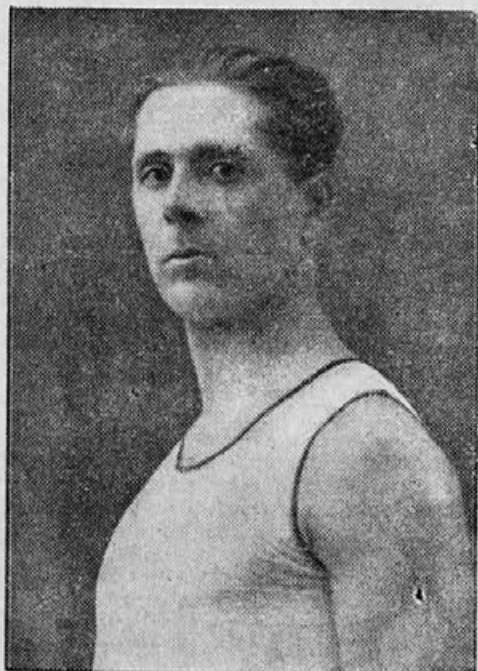
(Dalje prih.)



Glasnik

† Brat dr. Pavao Mergenthaler.

Neumitna smrt istrгла je 31. oktobra o. g. iz redova jugoslovenskog Sokolstva brata dr. Pavla Mergenthalera, IV. zamenika starešina Saveza SKJ, člana saveznog tehničkog odbora i I. zamenika starešine Sokolske župe Osijek. Umro je u najlepšoj muževnoj dobi, u 41. godini, u Lainzu blizu Beča, kamo je otišao da potraži leka svojoj bolesti. Brat dr. Mergenthaler bio je ustrajan i odličan sokolski vežbač, te je posvećivao sve svoje sile i svoje znanje do svog poslednjeg daha razvoju i napretku sokolske stvari među našim narodom. Osobito je ljubio našu sokolsku omladinu, kojoj je bio dobar učitelj i vođa. Mrtvo telo brata dr. Mergenthalera bilo je prevezeno iz Beča u domovinu, te je sahranjeno 6. novembra o. g. u obiteljskoj grobnici u Valpovu kod Osijeka. Slava i pokoj plemenitom i zaslužnom sokolskom radniku, bratu dr. Pavlu Mergenthaleru!



NEDELJA — POLITIČKI SIMBOL.

Fr. Sieburg, pisac knjige »Bog u Francuskoj«, koja je tu skoro svratila na sebe naročitu pažnju, ovih je dana raspravljao, u nekom berlinskom listu, o vrlo teškom pitanju: o odnosima između Nemačke i Francuske, i to na vrlo zanimljiv način. Među ostalim navodi: Francuzi sigurno sa zebnjom gledaju taj nemački narod, koji se, bez razreda, bez reda, bez sklada (ali zato sa velikom silom i sa kolikim samopregorem!), mota u teškim svujama i pokušava da svoju budućnost oblikuje, da nađe svoju narodnu misao. Oh, kad bi čovek mogao sve da kaže cnako kako oseća! Zar u noći, kada prisluškujemo njeno srce koje tako nemirno bije, ne osećamo svi mi najdublju nežnost za tu našu veliku i tako malo srećnu zemlju?

Zar zbilja ne pojmimo, do to brzo, divlje i neuredno kucanje srca odzvanja Francuska zima kao grmljavina dalekih topova? Nemcima koji se po dugom odsustvu vraćaju u otadžbinu, odmah će samo ova slika kazati ono što bi ja na ovom mestu hteo da sa teškoćom da dokažem. Nemačka nedelja: ceste su pune društava u maršu, jedva da vidiš čoveka samca ili samotarca, sve u skupinama i postrojeno u železne vrste, sve pod zastavom, maršira sa bubnjem, sama sloga i udruženost, želja da se uvrsti i stupaš u zajednici. Francuska nedelja: ljubazna bezbrižnost, idilična nepromišljenost, veseli darmar ljudi, u taj je praznik porodica najviša jedinica, nevidljivo središte, najviša je ideja, u najsrećnijem slučaju — dečija kolica.

Trubni znak na gramofonskoj ploči. Svaka kasarna, svaki tabor, svaki brod ima danas svoga vlastitog trubača, koji trubi prema potrebi. — Stovarište mornarice u Tulonu upotrebljava međutim od neko doba gramofonske ploče sa trubnim znakovima, koje prenosi tamošnja radio stanica. Na taj način »trube« u kasarnama, taborima i brodovima mesto trubača — veliki megafoni.

Ogroman aerodrom u Moskvi. Za četrnaestu godišnjicu oktobarske revolucije dobiće Moskva ogroman aerodrom: spadaće među najveće in najuredenije u Evropi. Zauzimaće prostor od 100 hektara i biće snabdeven najnovijim napravama, svetionicima i spravama za davanje svetlosnih signala. Za putnike sagradiće se hotel, a kuće za zrakoplovce i pomoćno osoblje. Biće tamo i restorana, urediće se pošta i telegraf, a za sastanke služiće velika sala. Sem velikog hangera iz samoga čelika sagradiće se i garaža za 40 automobila i radionica za popravke. Već 1932. godine vladace na tom aerodromu neobično živahan promet: svake 7½ minute pristaće po jedan aeroplan. Tako će svaki dan pristati barem 100 aeroplana, a jednak broj će ih startati.

Selo slepaca. Titepek je seoce u državi Oaraki, 1400 m nad morem. Ta siromašna i samotna naseobina uzbudila je u MESHU živu zanimanje samo stoga, što su svi stanovnici slepi. Mnogo ih je, koji su već rođeni s tom strašnom bolešću, drugi je pak dobiju nekoliko meseci po rođenju. Stranci su joj isto tako skloni, kao i domaći: po imalo dužem bivanju, oslepe i oni. Kako je žalostan pogled na te nesretne, koji se opipavanjem miču, obučeni u samim krpama, te silom prilika obavljaju poljske radove. Čak i volovi, koji vuku one primitivne plugove, nisu pošteđeni od te bolesti. Zadnjih godina upriličavala su se naučna putovanja po tim bednim krajevima. Kušali su da otkriju uzročnike te uopšte raširene telesne zaraze. Stanovnici žive u pećinama i spiljama bez prozora, dok kao vrata služi kamen, koji se premiče pri otvaranju i zatvaranju. Tugaljiva svirka razleže se počesto iz koliba: to sviraju malene drvene sviralice. Istraživanja poslednjeg naučnog putovanja unele su bar nešto svetla u tamu nesretne naseobine. Stručnjaci su mišljenja, da to zlo dolazi od neke muhe, koja svojim ubodom prouzroči bolest. Sumnja se također i na nebrojene netopire, koji prave svoja gnezda po krovovima pomenutih bivališta. Sami pak Indijanci Ajaki, svaljuju krivnju svoje nesreće na neke biljke, koja te već pri prvom pogledu oslepi.

»Der Drang nach dem Osten«. U Nemačkoj postoji skupina ljudi, koja hoće da pođe država novim smerom, da ostavi

»umorni« (zasićeni) evropski zapad, da se orijentiše i da svoju ekspanzivnu snagu uputi prema istoku i jugoistoku. Nemačka bi pače morala osnovati savez srednjoevropskih država — naravno bez Francuske — i gospodarski savez sa sovjetskom Rusijom. — Međutim je uvoz jugoistočnih država, kao Jugoslavije, Mađarske, Rumunjske, da Grčku ni ne napominjemo, tako neznatan, da u većini tih država ne sačinjava ni jedan procenat nemačkog izvoza, dok naprotiv uvozi Belgija iz Nemačke više nego sve pomenute države, a mala Nizozemska čak i triput toliko, Engleska isto triput, Francuska dvaput toliko, sem toga, svu ovu izvezenu robu zapad plaća, a istok ostaje dužan. No da bi Nemačka sudelovala na obnovi Rusije, za to nema ni kapitala ni dovoljno umnih sila. Njezinom nastojanju u tom pogledu može biti razlogom samo neodoljiva nemačka želja, kako bi zajedno s Rusijom nasilno germanizirala poljski koridor, koji ima 90 procenata poljskog žiteljstva. Ako je već jednom postojao u Nemačkoj i u Austriji tako zvani »Drang nach dem Osten«, prodiranje prema istoku, neka se zna, da je upravo taj doveo do Sarajeva i Versaillesa. Istočne republike sigurno će s vremenom same svladati svoje poteškoće i sačuvati svoju gospodarsku nezavisnost. A Nemačkoj bi se takva nepromišljena politika pre ili posle opet osvetila.

U tramvaju. Zapravo bi morao glasiti naslov: Kako možeš u tramvaju zaraditi vozarinu. — Na neki Stokolmski tramvaj popeo se postariji čovek, koji se svojom vanjšinom i svojim ponašanjem prilično razlikovao od ostalih putnika, ličeći na skitalicu sa ulice. Njegove cipele bijahu veoma iznošene i trošne, odelo zamrljano. Kad je kondukter nepoverljivim pogledom zatražio od njega vozarinu, starić ga je, ljubazno se smeškajući, zamolio, neka se malko strpi. Izvuče iz svog džepa umesto novaca zardale škarice i komadić tanke lepenke pa izreže iz nje, nakon nekoliko brzih i lukavih pogleda na svoga suseda, njegov sjajno uspeli profil. Onda mu ga vrlo ljubazno ponudi na dar. Ugodno iznenađen ne može sused, a da ne primi neočekivani dar. Ali sada nalepi umetnik svoju umotvorinu brzo na mali karton, metne na nju svoje ime i sada joj je cena — jedna kruna. Sused je sada bio manje ugodno iznenađen, ali je ipak platio. Uzevši dostojanstveni stav čoveka koji ima, mignu umetnik kondukteru, te mu plati vozarinu.

»Lüksus čistoće«. Pod ovim naslovom izašla je 1644. godine u Parizu knjiga, koja opširno raspravlja o tome, kako je postalo običajem, da peru ljudi svaki dan ruke i »gotovo svaki dan« obraz — vođom. Knjiga se je tada vrlo mnogo čitala, te je pobudila veliku pažnju, jer je najposle ipak preporučila novi običaj. Pa i

jeste obrađivala nešto sasvim novo: ta sam Ljudevit XIV. nikad se nije umivao vodom, nego je samo od vremena na vreme otr'o lice i ruke alkoholom.

Monumenta Artis Serbicae. (Spomenici srpske umetnosti) izašli su nedavno u Slavenskom institutu u Pragu, a autor im je Nikolaj Okunev. Ovo delo donosi vrlo dobre reprodukcije slika iz srpskih crkava u Ziči, Mileševu, Arilju, Studenici, Starom Nagoričinu, Lesnovu, Markovu Monastiru i Kučevištu. Sve su ove slike nastale u 13 i 14 veku, te su umetničko isto tako riski doživljaji, što bi nam ih moglo teško da nudi koje drugo delo iz istog razdoblja.

Najveća riznica zlata na svetu nalazi se u New Yorku u podrumima Federalne Rezervne Banke. Ovi podrumi leže 18 metara duboko u stenama poluostrva Manhattana, a zatvaraju ih okrugla čelična vrata, debela 5 centimetara, široka 2 metra. Neprekidno čuvaju ovu riznicu 12 vojnika; kod otvaranja potrebno je 12 činovnika, od kojih ima svaki svoj posebni ključ. Ako štogod nije u redu, zazvuče mnogobrojna zvonca i drugi alarmni signali.

I boje imaju svoj zavod. Irska vlada je osnovala zavod, gde se proučavaju isključivo samo slikarske boje. Ovaj zavod nedavno je u Dublinu svečano posvećen. Zadaća mu je da se stara o tom, kako bi se u svakom pogledu unapređivalo proučavanje boja, a ujedno odredila njihovu vrednost po privrednim, tehničkim i socijalno higijenskim načelima, hoće da je svagda upućen u modu i napredak na polju moderne upotrebe boja, pa da i sam o tome upućuje. Ovaj zavod osnovan je iz zaklade nekog milijonara koji je za svoje mladosti sam naučio slikarski zanat, te je posle obogatio nakon jednog hemijskog izuma. Zavod je namenjen slikarima čitave zemlje. Stoga će se u zavodu uređiti i opširna kancelarija, koja će biti u vezi sa čitavim svetom.

4270 tona ulja od sunceketra izvezoše iz Odeze u New Orleans, gde će ga preraditi u životne namirnice i sapun.

Certifikat od jednog miliona dolara izdadoše Uduružene Države Američke, prilično četiri puta veći nego je novčanica od jednog dolara.

Uspomeni Natana Söderbloma. Staro-drevni univerzitet švedskoga grada Upsale zavio se nedavno u crninu, jer je izgubio svog obljubljenog i obožavanog vođu. Svagde se čuju reči priznanja o Söderblomovim težnjama za svetski mir. U njegovu radu ističe se naročito nastojanje da bi udružio svekolike crkve i vere u zajedničkoj međunarodnoj borbi za mir i međusobno poverenje. Pokojni nadbiskup bio je ujedno i najvažniji autoritet u istoriji religije. Njegovo poznavanje istočnih svetih knjiga bilo je tako ogromno da

su došli čak i visoki svećenici i mudraci iz Indije u Upsalu, gde su od njega tražili razjašnjenja. Na drugoj strani pokazao je pok. nadbiskup opet duboko razumevanje za male brige svakidašnjeg života, što najbolje prikazuje ovaj njegov doživljaj: Jednog dana morao je da dođe na neku sednicu, ali je zakasnio za čitava dva sata. Evo, zašto. Ovog istog dana propovedao je u seoskoj crkvi na protivnoj obali jezera. Kad je svršio, pozajmi čamac, pa je sam veslao natrag. Na obali je sreo staru ženu, koja je velikom mukom nosila kabao, pun vlažnog rublja. Pričala je nadbiskupu, kako je njezin muž kod kuće teško bolestan i kako ona, kao pralja, teško životari. Nadbiskup uzeo kabao i pođe sa ženom u njezinu kućicu. Ovde sede uz krevet njezina bolesna muža, stade ga tešiti te mu zapeva jedan psalam. Onda se vrati sa ženom k obali, te zajedno s njome odnese preostalo rublje kući. Kad posle tog zadržavanja, nadbiskup dođe na pomenutu sednicu, bejaše telesno dođuše umoran, ali inače vrlo dobre volje. Kažu, da bi se o tom nadbiskupu mogla napisati čitava knjiga legendi koje bi sasvim naličile na legende o starim svecima.

Nemačku predratnu politiku osvjetljuje vrlo dobro nekadašnji belgijski poslanik na berlinskom dvoru, baron Beyens, u svojoj knjizi: *Deux Années à Berlin 1912—1914*, koja je izašla u knjižari Plon u Parizu. Pisac je ostavio Berlin istom u času, kad je nemačka vojska provalila u Belgiju. U svojoj knjizi se starao da prikaže što vernije ogromnu spletkarsku igru, što se odigravala u godinama 1912—1914, za vreme balkanskih ratova i početka svetskog rata, između Berlina i Beča, s glavnim pozorištem u Beču. Među mnogim sjajnim karakteristikama raznih diplomata i državnika naročito se odlikuje karakteristika cara Vilima II. Knjiga se čita kao roman.

Koliko zlata ima svet za novce. Često se govori o nestašici zlata i mnogi opravdavaju time svetsku krizu, koja nas je sve toliko zaokupila. Ali zaista nestašice zlata nema, barem ne u tom smislu, da bi se svetske zalihe zlata smanjile. Samo je pitanje, da li nova produkcija zlata može da krije sve veće potraživanje. Ona mora da namiri tri načina upotrebe: prosečno 18 procenata zlata upotrebi se u industriji nakita. Nadalje postoji u nekim orijentalnim zemljama, naročito Indiji, Kini i Egiptu, loš običaj, da narod uvelike zgrće zlato. Urođenici u ovim zemljama naime, ne nose svoje uštede u banke, nego ih čuvaju kod kuće, pretvorivši ih u zlatan nakit i dukate. Na nakit i zgrtanje ide prosečno 41 procenat godišnje produkcije zlata, tako te preostane samo 59 procenata zlata za treći način potrošnje, u novčane svrhe.

Borbe među ribama. U Siamu ima riba, koje su neobično ratoborne; besno se bore među sobom, a pri tom menjaju svoju boju od svetlo žute pa sve do zlatno sjajne i grimizne. Londonski akvarij ima više različitih egzemplara ovih riba. A da megdan junački među njima ne bude krvav, bazen je razdeljen sa staklenom ploščom u dva dela. Tako se mali megdan-džije vide, upali im se hladna krv, pa navale jedan na drugoga, ali se ne mogu ranjavati i ubijati, kako bi hteli, jer ih rastavlja staklo. Publika može tako mirne duše da prosmatra taj nekrvavi boj junaka u raznim duginim bojama. Kad se u ribama bes slegne, kada do kraja iskale svoja srca, one se povuku s bojnog polja, i to u svojim običnim, jednostavnim bojama.

Najbrži železnički voz. Najnoviji svetski rekord u brzini železničkog voza postigao je nedavno brzi voz na pruzi između Swindona i Londona u Engleskoj. Prevalio je naime pomenutu prugu, dugu 124 km, za ciglih 60 minuta. Mestimice dostigao je čak brzinu od 136 km na sat. Dosad je bio rekord sa 106 km na sat, a imao ga je voz kanadske pacifične železnice.

Ljudi sa zelenom kosom ima u republici Čile u Južnoj Americi kod velikih rudnika bakra. Tamo se prži surova ruda u topionicama i hlapljenje, koje se razvija, prouzroči prilično brzo ovu neobičnu promenu boje. U ostalom ostaje kosa neoštećena.

Grad bez automobila. Mleci sa svojih 250.380 stanovnika biće da su jedini velegrad na svetu, gde nema automobila.

O sarajevskom atentatu i o paznici protiv Gavrila Principa i njegovih drugova izdao je Albert Mousset u Parizu (naklada Payot) knjigu vanredne važnosti za buduća istraživanja, i to pod naslovom »Un drame historique, L'Attentat de Sarajevo. Documents inédits et texte intégral des sténogrammes du procès«. Pisac prikazuje u temeljitom uvodu prilike, koje su dovele do atentata 1914. godine i objavljuje onda, prvi put na Francuskom

jeziku, paznicu protiv Principa i drugova u svim potankostima, pa i pojedine sudske odbrane. Knjiga je to optužbe protiv nekadašnjih tužitelja.

Edison je umro. Slavni američki izumitelj Thomas Alva Edison umro je 18. oktobra o. g. u 84. godini života.

Kalendaric sokolske omladine za 1932. izašao je te se dobije kod Jugoslovenske sokolske matice u Ljubljani (Narodni dom) uz cenu od 2 Din. Kalendaric je vrlo lepo i ukusno opremljen. Uredio ga je I. zamenik starešine Saveza SKJ br. E. Gangl. Svaki naraštajac i svaka naraštajka neka kalendaric odmah nabavi!

Umetnička slika Nj. Vel. Kralja Aleksandra I. izrađena na finom umetničkom papiru, priložena 9. broju »Sokolica«, može se naručiti po 2 Din komad kod Uprave sokolskih listova u Ljubljani, Narodni dom.

Pavle Flere: Pravljice. — Ljubljana. 1931. — Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — Str. 169. — Cena v polplatno vezani knjigi 36 Din, v celo platno 45 Din. — Snov za pravljice, ki jih je s spretno in srečno roko v tej knjigi zbral Pavle Flere, je vzeta največ iz narodnega blaga, ki so ga priobčevali v »Slovenskem Glasniku« in »Slovanu« Matija Valjavec in drugi. — Pravljice so po vsebini razvrščene v šest razpredelkov, ki govore o vilah in drugih čudežnih bitjih, o svetih na zemlji, o zakletih in izpremenjenih, o lažeh in drugih premetenostih, o vragu in vragolijah in končno o živalih. — Pisano, bujno življenje se razvija pred nami, narisano v bogato kito narodove fantazije, da ne moreš odložiti knjige, dokler je ne prečitaš do konca. Zanimiva, privlačna zbirka ljudske poezije, duhovitosti, šale in dovtipa budi v enaki meri pozornost in nudi užitek vsakemu — ne samo mladini — kdor si zaželi razvedrila. Knjigo je okrasil s slikami Maksim Gaspari, ki je tudi to pot odlično pogodil duha narodne poezije in narodnega sloga, ki sta tako obilo izražena v njej. Vse v vsem: knjiga, ki je vredna čitanja, zato jo priporočamo v nabavo vsem javnim, uradnim in zasebnim knjižnicam. Priporočata pa jo najbolj vsebina in oprema. Za te praznike ne more biti lepšega darila od nje.

